

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA VEŘEJNÉ SPRÁVY**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Pojem a význam etického kodexu ve veřejné
správě ve vybraných zemích

Předkládá: Filip Štich

Vedoucí diplomové práce: Tomáš Louda, JUDr. CSc.

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni, březen 2023

.....

Filip Štich

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat všem, kteří mě při psaní této diplomové práce neustále podporovali a měli se mnou trpělivost.

1	Úvod	5
2	Etika a morálka, mravnost a právo	6
2.1	Etika.....	6
2.1.1	Deskriptivní etika.....	6
2.1.2	Normativní etika	6
2.1.3	Metaetika.....	7
2.1.4	Aplikovaná etika	7
2.2	Morálka.....	7
2.3	Etika, morálka a právo	7
2.3.1	Vztah etiky, morálky a práva	8
3	Etický kodex	8
3.1	Typy etických kodexů.....	9
3.1.1	Aspirační kodex	9
3.1.2	Výchovný kodex	10
3.1.3	Regulační kodex	10
3.2	Význam etického kodexu.....	10
3.3	Proces vytváření a vzniku etického kodexu.....	11
3.3.1	Identifikace potřeby etického kodexu	11
3.3.2	Vytvoření pracovní skupiny	12
3.3.3	Tvorba návrhu etického kodexu.....	12
3.3.4	Schválení a zveřejnění návrhu etického kodexu	13
3.4	Obsah etického kodexu	13
4	Veřejná správa	14
4.1	Členění veřejné správy.....	15
4.1.1	Podle nositelů.....	15
4.1.2	Podle právní formy.....	17
4.1.3	Podle stupně určitosti právní regulace	18
4.1.4	Podle směru působení	19
4.2	Princip legality a dobré správy	19
4.2.1	Princip legality	19

4.2.2	Principy dobré správy	20
4.3	Veřejný ochránce práv	26
4.3.1	Desatero veřejného ochránce práv	27
5	Etický kodex úředních osob v české veřejné správě	29
5.1	Etické kodexy ve veřejné správě v ČR	30
5.1.1	Etický kodex Úřadu vlády ČR	31
5.1.2	Etický kodex policie ČR	31
5.1.3	Etický kodex soudců	32
5.1.4	Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy	34
5.2	Neetické jednání ve veřejné správě	35
5.2.1	Střet zájmů	35
5.2.2	Lobbing	38
5.2.3	Korupce	41
6	Komparace etických kodexů ve vybraných zemích	46
6.1	Etické kodexy na Slovensku	47
6.1.1	Historie kodexu	47
6.1.2	Současnost	47
6.1.3	Analýza kodexu	48
6.1.4	Shrnutí	49
6.2	“Civil service code” ve Velké Británii	50
6.2.1	Sedm principů Nolanovy komise veřejného života	53
6.3	Etické kodexy v USA	55
6.4	Shrnutí rozdílů etických kodexů	58
7	Závěr	59
	Seznam literatury	61
	Knižní zdroje	61
	Internetové zdroje	63

1 Úvod

V současné době se stále častěji setkáváme s otázkami etiky a morálky ve veřejné správě. Pojem etického kodexu získává na významu, jelikož veřejná správa hraje klíčovou roli v životě občanů a jejich důvěře v politický a správní systém. V této diplomové práci se zaměřím na pojem a význam etického kodexu ve veřejné správě ve vybraných zemích, konkrétně ve Slovenské republice, Velké Británii a Spojených státech amerických.

První část práce bude věnována vymezení základních pojmů, jako jsou etika, morálka, mravnost, hodnoty a etické kodexy ve veřejné správě. Tyto pojmy budou popsány a vysvětleny, aby bylo možné lépe porozumět jejich významu a vlivu na fungování veřejné správy v České republice i ve vybraných zahraničních zemích.

Další část práce bude věnována analýze etických kodexů ve veřejné správě ve Slovenské republice, Velké Británii a Spojených státech amerických. Zde budu zkoumat, jak jsou etické kodexy v těchto zemích uplatňovány, jakým způsobem přispívají k transparentnosti a odpovědnosti ve veřejné správě a jaký je jejich vliv na důvěru občanů ve státní instituce.

V následující části práce provedu komparaci etických kodexů ve vybraných zemích na základě získaných dat. Cílem tohoto srovnání bude zjistit, zda existují podstatné rozdíly mezi etickými kodexy ve veřejné správě těchto zemí, a pokud ano, jaké jsou tyto rozdíly a jak ovlivňují fungování veřejné správy v jednotlivých zemích.

V závěru práce shrnu zjištěné poznatky.

Diplomová práce bude založena na analýze dostupných pramenů, vědecké literatury, zákonných předpisů a dokumentů týkajících se etických kodexů ve veřejné správě.

Věřím, že tato diplomová práce představuje aktuální a relevantní téma, které si zaslouží pozornost a diskuzi, neboť etické hodnoty ve veřejné správě mají zásadní vliv na kvalitu poskytovaných služeb, transparentnost rozhodování a důvěru občanů v demokratický systém.

2 Etika a morálka, mravnost a právo

2.1 Etika

Etika je filozofická disciplína, která se zabývá zkoumáním morálních otázek a hodnot. Etika se zaměřuje na to, co je správné a co je špatné v lidském jednání, a snaží se poskytnout různé teoretické rámce a nástroje pro řešení morálních dilemat.

Etika je vědeckou disciplínou filozofického charakteru, která se zabývá zkoumáním morálky a analyzuje lidské jednání a chování z hlediska morální hodnoty; zároveň hledá měřítko, aby člověk mohl hodnotit, co je dobré a zlé (správné a špatné), co je spravedlivé. Každá etika by měla člověka směřovat k dobru a také dobro poznat, dále etika zdůrazňuje humanitu (lidskost), která garantuje důstojnost každého člověka a uznává přirozenost, svobodu, spravedlnost a odpovědnost v lidském jednání a chování. Etiku definujeme buď v užším pojetí jako vědu, která analyzuje mravně relevantní jednání člověka, anebo v širším pojetí jako míru humanity. V širším pojetí etiky je značně omezen její normativní charakter.¹ V rámci etiky je možné dle M. Thompsona rozlišovat čtyři základní přístupy:

2.1.1 Deskriptivní etika

Hlavní podstatou deskriptivní etiky je popis mravních rozhodnutí a hodnot uznávaných konkrétní společnosti. Deskriptivní etika se snaží objektivně popsat, jak se lidé chovají a jak své činy odůvodňují. Klíčovým rysem tohoto přístupu je, že se nesnaží říct, co je a není správné, ale pouze popisuje dané skutečnosti.²

2.1.2 Normativní etika

Normativní etika staví do popředí lidského chování normy, podle kterých se lidé při svém jednání v daných situacích řídí a které odlišují správné od nesprávného. Tento přístup se zabývá především otázkami týkající se toho, co by člověk „měl“ dělat a dále se zaměřuje na hodnoty, které z mravních rozhodnutí vyplývají.³

---

¹ BOHATÁ, Marie. *Etika a integrita veřejné správy*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

² GEFERT, R., 2010. *Etika vo verejnej sprave*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika. ISBN 978-80-7097-826-9.

³ Tamtéž

2.1.3 Metaetika

V rámci teorie etiky je potřebné se zaměřit i na jazyk, kterým se o morálce hovoří a jak je tento jazyk odůvodňován. Tímto směrem se odebírá právě metaetika. Metaetika se snaží zjistit, co člověk míní tím, když řekne, že je něco správné.

2.1.4 Aplikovaná etika

Nejvýznamnějším přístupem je právě aplikovaná etika. Jedná se o disciplínu, která se pokouší o aplikaci etické teorie na reálné životní situace. Jde o odvětví praktického uvažování, v rámci kterého jsou etické principy, pravidla a hodnoty používány pro hodnocení chování jednotlivců, či nejrůznějších sociálních skupin. Aplikovanou etiku je možné rozdělit do několika základních disciplín.⁴

2.2 Morálka

Na otázku, zda jsou pojmy etika a morálka totožné, či nikoliv, doposud neexistuje jednotný názor. Např. Autoři Ferrel a Freadrich říkají, že “etika je zkoumání povahy a příčin morálky, přičemž morálka znamená morální soudy, normy a pravidla jednání.”⁵

2.3 Etika, morálka a právo

Etika, morálka i právo mají společný zřetel k tomu, co a jak má být, ale tento cíl je vždy pojat odlišně, resp. způsobem stále se zužujícím. Etika má z cíl směřovat k dobru o sobě, které nikdy není jednou provždy dáno, ale je třeba ho neustále hledat. Morálka směřuje k dobru, o němž panuje společenský konsens čili obecná shoda.

Právo je naproti tomu do určité míry “skromnější” - jde mu jen o takové dobro, jehož dosažení je nezbytné k zachování funkce formální organizace, již je především stát (ale i jiné formální organizace). Právu jde vždy o řád, tedy o vnitřně nerozporný systém pravidel, které upravuje různé činnosti, z nichž mnohé morálku, tím spíše etiku, tolik nezajímají.

Všechny tyto oblasti mají svého společného jmenovatele, a tím jsou normy. Každá z těchto oblastí představuje svůj vlastní svět norem, ve kterém se však pokaždé orientujeme jinak. Ve světě etiky je klíčem k orientaci hledání

---

⁴ Tamtéž

⁵ FERRELL, Linda, John, FRAEDRICH, 1991. Business Ethics. Boston, Houghton Mifflin Company. ISBN 978-1-111-82516-4.

svého svědomím. Ve světě morálky se orientujeme svým svědomím, které uchovává již nalezené a současně společensky akceptované zvyky a tradice. Ve světě práva se orientujeme podle zákona.

2.3.1 Vztah etiky, morálky a práva

Vztah mezi morálkou a právem může být různý a závisí na mnoha faktorech, jako je kultura, historie anebo také politický systém dané společnosti. Některé zákony mohou být založeny na morálních principech, ale existují i zákony, které se mohou zdát amorální nebo dokonce neetické. Na druhou stranu mohou být některé morální principy nezákonné v dané společnosti. Provázanost etiky a práva je neoddiskutovatelná, ovšem vždy je potřeba brát v potaz stát nebo lokalitu, ve které se dané právo nebo (ne)morální jednání uplatňuje. Běžné morální zásady, kterými se řídíme např. V České republice, a které my sledujeme naprosto přirozenými, nemusí být až tak běžné a přirozené v jiných zemích.

Jak již bylo zmíněno výše, etika a právo spolu velmi úzce souvisí a je tedy nevyhnutelné, aby se tyto dvě oblasti navzájem ovlivňovaly. Etika hraje důležitou roli při formování a uplatňování práva a pomáhá zajistit, aby právo bylo spravedlivé, rovné a respektovalo základní lidská práva a hodnoty.

Etické zásady mohou být zahrnuty do právních předpisů a mohou být použity jako základ pro tvorbu zákonů. Například, když vláda přijímá zákony o lidských právech, může vycházet z obecně přijímaných etických zásad a hodnot.

Etické zásady mohou dále pomoci při výkladu práva a rozhodování v případech, které například nejsou jasně upraveny zákonem. Soudci poté mohou použít etické zásady jako vodítko při rozhodování, jakým způsobem interpretovat a uplatňovat daný zákon.

3 Etický kodex

Etickým kodexem se rozumí nástroj etiky ve veřejné správě a v etickém řízení. Ve své podstatě se jedná o psaný dokument, který systematicky zpracovává soubor etických principů, hodnot, norem a standardů. Mimo to je ale také ukazatelem kulturních zvyků, tradic a rituálů, které ovlivňují jednání jednotlivců i komunity.⁶

---

⁶ BOHATÁ, Marie. *Etika a integrita veřejné správy*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

Etické kodexy obvykle navazují na zákony tam kde zákonná úprava není nezbytná návaznost je zřejmá v tom, že kodex je obvykle zavazují ty, na něž se vztahují, že budou dodržovat příslušné zákony. Ty současně umožňují, aby se v jejich rámci vytvářely dílčí normy, uplatňované pouze určitými skupinami právnických nebo fyzických osob.

Kodexy často představují směsici odborně technických, praktických a morálních vodítek. Staví si za cíl formulovat pravidla, kterými by se příslušné subjekty měly řídit. Hlavními rozdíly mezi jednotlivými kodexy jsou v rozsahu jejich působnosti a dále ve způsobu, jakým mohou být uplatňovány a prosazovány.

Kodexy dále poskytují návod, jak postupovat a co je v jejich rámci možné. Stanovují normy pro dané činnosti. Většina kodexů také formuluje obecné zásady a hodnoty, k nimž se zainteresované subjekty hlásí. Etické kodexy jsou účinné, pokud jsou jejich pravidla realistická a je-li možnost sáhnout po mechanismu, kterým jejich plnění vynutitelné.⁷

3.1 Typy etických kodexů

Z hlediska tvorby je nutné rozlišit tři typy etických kodexů, kdy je potřeba rozlišit přístup principiální, výchovný a regulatorní. Použití typu principu závisí především na daném prostředí, v němž se má etický kodex uplatňovat. Tyto přístupy a typy je vždy možné kombinovat, jelikož oblast veřejné správy toto umožňuje.⁸

3.1.1 Aspirační kodex

Jedná se o vytyčení základních etických principů a na ně navazující hodnoty, normy a standardy. Tyto typy kodexů většinou mají formu deklarace hodnot a do popředí tak vystupují principiální neboli ideové požadavky, které se orientují hlavně na výsledky činností.⁹

Aspirační kodexy se často používají v oblastech, jako je medicína, právo, obchod a žurnalistika. Tyto kodexy často popisují standardy, které by měly profese sledovat, aby byly považovány za etické a zodpovědné.

---

⁷ ŠRONĚK, Ivan. *Etiketa a etika v podnikání*. Praha: Management Press, 1995. ISBN 9788085603941.

⁸ BOHATÁ, Marie. *Etika a integrita veřejné správy*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

⁹ SOBEK, Tomáš. *Právní etika*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-333-9.

Aspirační kodexy jsou obvykle dobrovolné, ale mohou být podporovány profesními organizacemi nebo vládními orgány. Tyto kodexy mají za cíl podpořit zodpovědné chování a zlepšit kvalitu profesionální práce v dané oblasti.¹⁰

3.1.2 Výchovní kodex

Zpracování tohoto kodexu je spíše ve smyslu metodického vodítka při řešení etických problémů a dilemat, s nimiž se uživatelé kodexu v praxi často setkávají. Výchovní kodex může být uveden jako samostatný dokument nebo být součástí větších dokumentů, jako jsou etické kodexy nebo pravidla organizace. Cílem výchovního kodexu je posílit zodpovědné chování a podpořit vztahy založené na respektu, tolerance a spolupráci.¹¹

3.1.3 Regulatorní kodex

Jedná se o kodex, který se zaměřuje spíše na detailní popis postupů, který zahrnuje soubor podrobně rozpracovaných etických a kulturních požadavků v oblasti etiky veřejné správy a etického řízení v ní.

V české veřejné správě se v současnosti využívají především regulatorní kodexy, které jsou detailnější a jednoznačně nastavují minimální standardy chování. Tyto kodexy mají v našich podmínkách veřejné správy převážně legalistický charakter, protože se vztahují právním normám. v tomto vztahu se reflektuje souvztažnost mezi právní platností a morální správností.¹²

3.2 Význam etického kodexu

Kodex je multifunkční nástroj, který má především funkci prevence a jako takový chrání před selháním v etických otázkách. Jeho důležitost spočívá v tom, že poskytuje mantinely chování, je základním vodítkem jednání úředníků a současně obranou proti neetickým požadavkům ze strany veřejnosti. Dává úředníkům a zaměstnancům prostor pro odmítnutí neetických požadavků či nabídek druhé strany. Jak už samotné odvolání se na etický kodex dává zaměstnancům určitou míru jistoty v tom, že to, co dělají nebo jak se zachovali v určité situaci pro ně nebude mít žádné následky.¹³

---

¹⁰ Tamtéž

¹¹ Tamtéž

¹² SOBEK, Tomáš. *Právní etika*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-333-9.

¹³ BOHATÁ, Marie. *Etika a integrita veřejné správy*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

Kodexy definují žádoucí politiku veřejné správy ve všech možných oblastech a ve vztahu k různým participujícím skupinám. Omezují subjektivitu a nekonzistentnost v rozhodování v návaznosti nejen na ostatní oblasti veřejné správy. Zlepšují vnímání veřejnosti dané činnosti. Zvyšují loajalitu zaměstnanců, hrdost být zaměstnancem daného sektoru a usnadňují tak získávání vysoce kvalitních pracovníků, taktéž napomáhají vytvářet příznivé pracovní klima. Jsou důležitým předpokladem účinného vedení. Dosahování vysokého standardu v jednání řídicích pracovníků velmi pozitivně ovlivňuje ostatní zaměstnance. Velmi dobře napomáhají otevřené komunikaci. Zabraňují nadřízeným, aby po podřízených požadovali nesprávné jednání a podřízeným dávají možnost bránit se.¹⁴

3.3 Proces vytváření a vzniku etického kodexu

Dobrý etický kodex nevzniká pouhým vytipováním nosných pilířů na základě diskuzí či názorů. Měl by vycházet z konkrétní praxe (situace), znalosti věci a prostředí, a také zahrnutím předpokládaného vývoje společnosti. Etický kodex by měl být dokumentem, který verbálně, srozumitelně shrnuje vyjádření taktických kroků k plnění strategických cílů. Zvláštní pozornost by měla být věnována slabinám organizace, jejím slabším místům, kde by mohlo být plnění strategie brzděno.

3.3.1 Identifikace potřeby etického kodexu

Jedná se o první krok při tvorbě etického kodexu. Etický kodex by měl identifikovat klíčové etické otázky či dilemata, se kterými se zaměstnanci mohou dostat do kontaktu, a poskytovat návody na jejich řešení.¹⁵ Organizace nebo orgán veřejné správy musí rozpoznat, zda a případně z jakého důvodu existuje potřeba etického kodexu. Tato identifikace může být způsobena několika důvody. Jedním z nich jsou změny v právním prostředí, kdy organizace nebo orgány veřejné správy mohou být vystaveny novým právním požadavkům a standardům, které mohou mít dopad na etické chování jejich zaměstnanců, ale i organizací jako takových. Vytvoření etického kodexu může pomoci organizaci

---

¹⁴ BOHATÁ, Marie. *Etika a integrita veřejné správy*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

¹⁵ Jak vytvořit a uplatňovat etický kodex organizace | Práce a mzda. *Hlavní strana | Práce a mzda* [online]. Copyright © 2023 Wolters [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.praceamzda.cz/clanky/jak-vytvorit-uplatnovat-eticky-kodex-organizace>

nebo společenství přizpůsobit se novým požadavkům a standardům. Dalším důvodem mohou být také etická dilemata a situace, které doposud nenastaly nebo neměly možnost nastat. Důležitým důvodem, proč je zapotřebí tvorba etického kodexu, je také kritika ze strany veřejnosti. Právě zpětná vazba na způsob fungování organizace může být jedním z hlavních důvodů pro vytvoření uceleného etického kodexu, jehož cílem bude eliminovat jednání, které danou kritiku zapříčinilo.

Při identifikaci potřeby je vždy nutné, aby organizace či orgán přesně věděl, čeho je zapotřebí dosáhnout. Aby byl kodex účinný, je potřeba také znát hodnoty, potřeby a cíle dané organizace nebo orgánu veřejné správy.¹⁶

3.3.2 Vytvoření pracovní skupiny

Podstatné a určující pro vznik pracovních skupin jsou objektivní podmínky pracovního procesu, používaná technika a technologie a jí určované formy organizace práce a její řízení. Tyto podmínky v zásadě určují velikost pracovních skupin, prostorové uspořádání pracovišť, a tím i povahu a četnost vzájemných kontaktů a vztahů mezi pracovníky.¹⁷

3.3.3 Tvorba návrhu etického kodexu

Pracovní skupina je tedy ve zkratce skupina lidí, kteří mají odborné znalosti a zkušenosti v dané oblasti a jsou zodpovědní za tvorbu etického kodexu.

Sestavení pracovní skupiny by mělo být provedeno s velkou pozorností a mělo by zahrnovat zástupce různých zainteresovaných stran. Mezi ně patří vedoucí zaměstnanci, kteří by se měli postarat o to, aby výsledný etický kodex byl v souladu s hodnotami a cíli organizace. V pracovní skupině by se dále měli nacházet odborníci v oblasti lidských práv, práva, etiky, managementu a další. Nedílnou součástí každé pracovní skupiny by měli být také řadoví zaměstnanci, nebo alespoň jejich zástupci či zástupce. Je totiž nutné, aby se zajistilo, že etický kodex bude reprezentovat názory a zkušenosti lidí, kteří v organizaci pracují. Dále mohou být zahrnuti i externí zástupci, jako jsou zákazníci, dodavatelé a

---

¹⁶ Jak vytvořit a uplatňovat etický kodex organizace | Práce a mzda. *Hlavní strana* | *Práce a mzda* [online]. Copyright © 2023 Wolters [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.praceamzda.cz/clanky/jak-vytvorit-uplatnovat-eticky-kodex-organizace>

¹⁷ Obecná charakteristika pracovní skupiny - Psychologie, pedagogika. *Psychologie, pedagogika - Vše co student potřebuje vědět* [online]. Copyright © 2023. Všechna práva vyhrazena. [cit. 02.04.2023]. Dostupné z: <https://psychologie-pedagogika.studentske.cz/2010/09/20-obecna-charakteristika-pracovni.html>

další zainteresované strany. Pracovní skupina by měla být sestavena tak, aby zahrnovala nejrozličnější názory a perspektivy Jo a byla schopná na tvorbě etického kodexu spolupracovat. Pracovní skupina musí mít jasně definované cíle a plán práce. Za účelem zjištění toho, že tvorba etického kodexu bude řízena efektivně a v souladu s potřebami organizace.¹⁸

3.3.4 Schválení a zveřejnění návrhu etického kodexu

Po důkladném zvážení všech možností se již přistupuje k samotnému vytváření návrhu etického kodexu. Při vytváření je znovu velmi důležité brát v potaz principy a hodnoty organizace Nebo orgánu veřejné správy. Veškeré tyto hodnoty by měly být v návrhu kodexu jasně definovány a popsány. Je důležité stanovení si standardů chování a nastavení si mechanismu pro dodržování kodexu.¹⁹

3.4 Obsah etického kodexu

Nyní se již dostáváme k samotnému obsahu etických kodexů. Jo neexistuje pravidlo, které by říkalo, jak by měl správně etický kodex vypadat, proto mají některé formu spíše právních předpisů, některé jsou sepsané formou prezentace, některé mohou poukazovat na problematiku etiky formou obrazového vyjádření, a některé jen prostým textem.

Co se však neliší, je samotný obsah, který bývá vždy ucelený a jednotný napříč všemi etickými kodexy ve všech organizacích. Etických kodexech téměř vždy nalezneme popsání základních etických principů, jako jsou spravedlnost, důvěrnost, respekt, odpovědnost a slušnost. Tyto principy slouží jako základ pro vytvoření konkrétních pravidel a zásad. Dále stanovují standardy pro výkon povolání a předepisují, jakým způsobem mají být věci řešeny. Pokud dojde k chybě anebo porušení etických pravidel. Zahrnují také závazky ke stálému vzdělávání a profesnímu rozvoji zaměstnanců. Důležitou součástí jsou také způsoby, jakými se mají řešit situace, kdy jsou zájmy různých stran v rozporu, například když se jedná o rozhodnutí, které je výhodné jen pro jednu stranu a té druhé může naopak uškodit. Etický kodex může obsahovat konkrétní scénáře

---

¹⁸ Why Have a Code of Conduct - Free Ethics & Compliance Toolkit. *Home - Ethics & Compliance Initiative* [online]. Copyright © Copyright 2022 [cit. 31.04.2023]. Dostupné z: <https://www.ethics.org/resources/free-toolkit/code-of-conduct/>

¹⁹ Government Ethics Articles - Markkula Center for Applied Ethics. *Home - Santa Clara University* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.scu.edu/government-ethics/articles/>

jednotlivých situací, které mohou nastat. Je to scénář zde mají také svá řešení, na která se mohou zaměstnanci odkazovat a podle nichž se mohou řídit. Například v oblasti veřejné správy by měli být úředníci maximálně otevření a transparentní vůči veřejnosti a klientům ohledně svého jednání, rozhodování a činnosti ve veřejné službě. Veřejní úředníci by měli jednat nezávisle a nestranně vůči všem klientům bez ohledu na jejich politické, ekonomické anebo jiné zájmy. Další velmi důležitou součástí etického kodexu je také Vymezení chování vůči kolegům. Kodexy si zakládají na dodržování profesionálních standardů a pravidel respektu k názorům ostatních a přístupům spolupráci a sdílení informací. Např. článek 3 etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy hovoří takto: “Úředník a zaměstnanec veřejné správy jedná korektně s ostatními spolupracovníky i se zaměstnanci jiných orgánů veřejné správy, respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů i jiných odborníků a účinně je využívá i pro svůj odborný růst.”²⁰

Kodexy takto mohou podporovat spolupráci a komunikaci mezi profesionály stejného oboru, aby se zajistilo sdílení informací a spolupráce na řešení společných problémů, mohou povzbuzovat konstruktivní kritiku a názory mezi kolegy, které mohou pomoci zlepšit kvalitu práce a výsledky dále mohou vyžadovat, aby profesionálové, chránili důvěrnost informací, které byly sděleny v rámci profesionálních vztahů s kolegy.

4 Veřejná správa

Veřejná správa je soubor institucí, orgánů a orgánů veřejné moci, které mají za úkol spravovat a řídit veřejné záležitosti a služby ve prospěch občanů a státu. Veřejná správa představuje soubor konkrétně definovaných činností organizovaných a realizovaných v předem stanoveném právním a institucionálním rámci. Je vykonávána výhradně ve veřejném zájmu, úkony veřejné správy jsou stanoveny zákonem.

Úkolem veřejné správy je zajistit, aby se zákony a nařízení spravedlivě uplatňovaly, aby byly poskytovány služby v souladu s potřebami a zájmy občanů a aby byla ochráněna veřejná bezpečnost a blahobyt.

---

²⁰ [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: https://www.cuzzs.cz/userfiles/documents/Legislativa/Etický_kodex_uredniku_a_zamestnancu_verejne_spravy.pdf

Správní právo je jedním z nejvýznamnějších subsystemů českého právního řádu. Důvodem je jeho poslání upravovat postavení a chování subjektů práva ve vztazích, které vznikají a uskutečňují se souvislosti s realizací výkonné moci ve státě ve sféře veřejné správy. Normy správního práva upravují velice široký okruh společenských vztahů, v nichž hraje rozhodující roli organizace a činnost nejrůznějších správních orgánů, a jež se jako velice frekventované dále dotýkají denního života občanů jakožto fyzických osob a stejně tak i postavení a činnosti rozmanitých právnických osob.²¹

K pojmu veřejná správa se obvykle přistupuje v negativním a pozitivním pojetí. V negativním pojetí je veřejná správa výkonem státní moci, který není zákonodárstvím soudnictvím ani vládnutím. Správa je cíleně zaměřená činnost k obstarávání nejrůznějších záležitostí. Spravující vyvíjí aktivitu k takovým činnostem a nerozhoduje jenom jako nezúčastněný soudce.

Veřejná správa na rozdíl od zprávy soukromé spočívá v obstarávání záležitostí, nebo také úkolů státu a dalších nositelů veřejné správy.

4.1 Členění veřejné správy

4.1.1 Podle nositelů

4.1.1.1 *Státní správa*

Státní správa má vždy povahu veřejné správy, lze ji považovat za základní druh veřejné správy v organizačním smyslu vytvoří ústřední a místní správní úřady. V demokratickém státě je státní správa vždy odvozena od voleného orgánu, a to zejména způsobem ustavování, eventuelně jako vrcholný orgán státní správy volenému zákonodárnému sboru odpovědný. Státní správa má dvě základní funkce. Za první je to aplikace zákonů, rozhodování o konkrétních právech a povinnostech fyzických a právnických osob při výkonu správy a druhou základní funkcí je provádění státní politiky a sledování státních zájmů. Státní správa může být vykonávána jako přímá, kdy vykonavateli jsou orgány státu nebo jako nepřímá, kde vykonavateli jsou v rámci přenesené působnosti

---

²¹ PRŮCHA, Petr. *Základy správního práva: učební text pro bakalářské studium*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8517-6.

orgány jiných nositelů veřejné správy, především orgány územních samosprávných korporací.²²

K činnosti státní správy se objevují řídicí a regulační prvky. Řídicí prvky v činnosti státní správy souvisejí zejména s její organizační povahou a projevují se v jejím cílovém zaměření. Řízení samo o sobě vždy procesem ovlivňujícím zajišťujícím dosažení zamýšleného nenápadného stavu v souladu s vytyčeným cílem. Dosahované stavy ve smyslu těchto cílů jsou pak stavy v čase a prostoru vždy novými, a proto lze řízení označit za proces dosahování nově stanovených cílů, či jinak řečeno za proces cílené aktivizace chování. Státní správa se tedy projevuje jako řízení tehdy a tam kdy smyslem její činnosti jsou nově dosahované stavy.

Regulační prvky v činnosti státní správy potom souvisejí s jejím mocensko-ochranným působením. Posláním regulace obecně je udržení žádoucího stavu v určitých mezích, respektive obnovení předchozího stavu, který byl nežádoucím způsobem narušen. Regulaci ve státní správě tak můžeme označit za jakýsi proces cílené stabilizace chování a v obsahu státní správy se uplatňuje pouze tehdy a tam, kde státní správa vystupuje jako ochránce a garant určitého zákonného stavu a jako subjekt zajišťující nápravu při jeho nežádoucím narušení.

Obecně lze přitom uvést, že ve státní správě převládá uplatnění pozitivního zaměření obsahu její činnosti.²³

4.1.1.2 Samospráva

Na druhé straně samospráva je část veřejné správy, kterou nevykonává stát. V případě územní samosprávy se jedná o územní samosprávný celek, například obec nebo kraj, v případě zájmové skupiny je to komora. Samospráva spravuje záležitosti určitého společenství, reprezentuje ji a vyjadřuje prostřednictvím svých členů své zájmy.

Stejně tak jako státní správa v sobě samospráva zahrnuje jak prvky řídicí, tak i regulační. Regulační prvky jsou při výkonu samosprávy zastoupeny podobně jako u státní správy, jelikož i zde je potřebné udržení či obnovení požadovaného stavu, avšak zde je regulace realizována v rámci samosprávných pravomocí. Co se týče prvků řízení, jsou v samosprávě v jistém smyslu

---

²² KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-820-7.

²³ PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 8., dopl. a aktualiz. vyd., (V nakl. Doplněk 3.). Brno: Doplněk, 2012. ISBN 978-80-7239-281-0.

zastoupeny ve větší míře než ve státní správě, jelikož samospráva nepředstavuje pouze výkon, ale také, a především, tvorbu samosprávné moci, a to v mezích platného práva. Díky tomu si samospráva ve značné míře může tvořit své vlastní cíle, ke kterým následně směřuje. Na rozdíl od státní správy se však v samosprávě prvky řízení a samosprávy projevují jako „samořízení“ a „samoregulace“.

Takto chápaná samospráva není a nemůže být totožná se státní správou, a to zejména vzhledem ke státně mocenské podstatě státní správy.

Souběžně se státní správou se však samospráva spolupodílí na realizaci veřejných záležitostí. Myšlenka samosprávy je slučitelná jen s demokracií založenou na pluralitě společenských a politických zájmů a jako taková je založena na v podstatě partnerském vztahu státu a veřejnoprávních korporací jako subjektů samosprávy.²⁴

4.1.1.3 *Ostatní veřejná správa*

Do této skupiny se řadí např. veřejná správa v oblasti televizního vysílání poskytovaná českou televizí, poskytování služby veřejnosti, šířením slovního a obrazového zpravodajství z české republiky i ze zahraničí a do zahraničí. Českou tiskovou kanceláří zabezpečování. Předpovědní povodňové služby Českým hydrometeorologickým ústavem atd.

4.1.2 *Podle právní formy*

4.1.2.1 *Výsostná správa*

Z pohledu způsobu plnění úkolů diferencujeme veřejnou správu na mocenskou (vrchnostenskou), kdy správa pozitivně či negativně zasahuje do subjektivních práv, rozhoduje zpravidla ve formě správních aktů (příkazy, zákazy, ale i udělení oprávnění) a na správu nevrchnostenskou, pečovatelskou, kdy správa ve veřejném zájmu zabezpečuje, pečuje, obstarává (např. zdravotnická a sociální péče, zajištění dopravní obslužnosti), nikoli však formou hospodářské, výdělečné činnosti.²⁵

Veřejná správa uskutečňována prostředky soukromého práva

---

²⁴ PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 8., dopl. a aktualiz. vyd., (V nakl. Doplněk 3.). Brno: Doplněk, 2012. ISBN 978-80-7239-281-0.

²⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-564-4.

Jedná se o fiskální zprávu, při níž vystupuje stát nebo jiný nositel veřejné správy jako osoba ve smyslu soukromého práva při zajišťování veřejných potřeb, (např. výstavba dálnic a silnic shromažďování a odvoz komunálního majetku obcemi nebo dobrovolnými svazky obcí atd.). Dále potom při plnění veřejných úkolů osobami založenými nebo zřízenými státem nebo jinými nositeli veřejné správy a plnění veřejných úkolů soukromými osobami.²⁶

4.1.3 Podle stupně určitosti právní regulace

4.1.3.1 *Správa zákonem určitě vázaná*

Ve smyslu toho, že vykonavatelé veřejné správy jsou někdy vázáni určitými, striktními právními normami při naplnění jejich hypotézy musí zákonem přesně stanoveným způsobem jednat.

---

²⁶ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-820-7.

4.1.3.2 *Správa zákonem neurčitě vázaná*

Zde právní normy obsahují neurčité pojmy, které umožňují různý výklad, a správní orgán je povinen takový výklad provést v závislosti na místních, časových a jiných podmínkách.²⁷

4.1.3.3 *Správa s prostorem pro vlastní uvážení*

Zákon dává v některých případech prostor pro volnou úvahu, (tzv. správní uvážení neboli diskreční pravomoc) jaké konkrétní řešení v daném případě zvolit, a to případně v rámci kritérií, která stanoví zákon či která jsou určena obecnými principy.²⁸

4.1.4 Podle směru působení

4.1.4.1 *Správa působící vůči adresátům veřejné správy*

4.1.4.2 *Správa působící uvnitř veřejné správy*

Tj. působící vůči organizačně podřízeným vykonavatelům veřejné správy, respektive vůči pracovně nebo služebně podřízeným osobám nebo vůči nepodařeným vykonavatelům veřejné správy.

4.2 Princip legality a dobré správy

Veřejná správa je, a to jak v pojetí organizačním, tak v pojetí funkčním, spjata s nejrůznějšími principy, které jsou bezprostředně spojeny s její podstatou a posláním. V posledním období se, a to zejména pod vlivem takzvaného evropského práva, zvláště zdůrazňují takzvané principy dobré správy. Tyto principy nebyly až donedávna souhrnně nejen legislativně, ale ani v teorii nijak vymezeny. Spíše se o nich hovořilo obecně, anebo ve spojení s jednotlivě zdůrazňovanými principy jako o výrazech či projevech principů dobré správy.

4.2.1 Princip legality

Princip legality vyžaduje, aby veškeré jednání orgánů veřejné moci bylo v souladu se zákonem a jinými právními předpisy. Tento princip se vztahuje na všechny druhy veřejné moci, včetně soudů, správních orgánů a zákonodárných sborů. Orgány veřejné moci musí dodržovat zákony a nesmějí jednat v rozporu s

---

²⁷ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-820-7.

²⁸ Tamtéž

nimi. Pokud by měly nějaké pravomoci, které nejsou v souladu se zákonem, tyto pravomoci nejsou platné.

Tento princip také znamená, že občané mají právo očekávat, že jejich jednání budou posuzována na základě zákonů. Tento princip zajišťuje, že občané jsou chráněni před zneužitím moci orgánů veřejné moci a že mají možnost se bránit v případě, že jsou jejich práva porušena. V souladu s principem legality mohou být občané také postaveni před soud, který rozhodne o jejich vině nebo nevině na základě platných zákonů a pravidel.

Dále má důležitý vliv na tvorbu zákonů a jejich aplikaci v praxi. Legislativní orgány by měly zákony psát tak, aby byly srozumitelné, přesné a v souladu s ústavou a mezinárodními dohodami, které země ratifikovala. Orgány veřejné moci, jako jsou soudy a správní orgány, pak musí tyto zákony aplikovat nestranně a spravedlivě bez ohledu na osobní přesvědčení či zájmy. Princip legality tak zajišťuje nejen dodržování zákonů, ale také jejich spravedlivou a účinnou aplikaci.

4.2.2 Principy dobré správy

Principy zákonnosti a dobré správy lze považovat za vůdčí pravidla, z nichž má veřejná správa ve své činnosti vycházet a ze kterých lze vyvozovat další, dílčí pravidla. Požadavek dobré správy vyžaduje dodržování principu legality, ale má i mimoprávní přesah do oblasti uplatňování manažerských technik, ekonomického řízení, participace veřejnosti, transparentnosti správy, etiky jejího chování a tak dále.²⁹

Dobrá správa se vyvíjela jako součást snah o zkvalitnění a zlidštění veřejné správy ve vyspělých zemích západní Evropy. Dobrá správa představuje v první řadě právní koncept a občané státu zní zpravidla mohou dovozovat práva vůči státu, jež se mohou dovolávat před národními soudy. Jejím nutným předpokladem a neodmyslitelnou součástí jsou procesy výsostně demokratické, zejména participace dotčených osob, potažmo veřejnosti na procesu přijímání důležitých administrativních rozhodnutí a politických konceptů.³⁰

Právo na dobrou správu vyjadřuje právo soukromé osoby, aby mu stát garantoval, že veřejná správa bude fungovat na principech dobré veřejné správy.

---

²⁹ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-820-7.

³⁰ ČERNÍN, Karel. *Principy dobré správy*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-300-8.

Prosazování principů dobré správy v praxi má zabezpečit efektivnost a účinnost výkonu veřejné správy jako služby veřejnosti bez toho, aby nezákonně zasahovala do veřejných subjektivních práv v občana.

V evropském kontextu se právo na dobrou veřejnou správu považuje za součást práva na dobré vládnutí. Vyplývá z normativního principu správného práva zavazujícího stát, aby své funkce vykonával způsobem podporujícím hodnoty, jakými jsou účinnost, nekorupční chování a schopnost reagovat na občanskou společnost.³¹

4.2.2.1 *Dobrá správa v dokumentech EU a Rady Evropy*

Požadavek dobré správy je na úrovni EU zmiňován v Listině základních práv EU, konkrétně v článku 41, který je nazván jako “Právo na řádnou správu”. Ten říká, že každý má právo na to, aby jeho záležitosti byly orgány, institucemi a jinými subjekty Unie řešeny nestranně, spravedlivě a v přiměřené lhůtě.

Obsahem tohoto práva je právo být vyslechnut před přijetím individuálního opatření, právo každého na přístup ke spisu, který se jej týká a povinnost správních orgánů na náležité odůvodnění svých rozhodnutí. Dále článek hovoří i o náhradě škody způsobené při výkonu funkce a možnosti písemně se obracet na orgány Unie jazykem Smluv s obdržáním odpovědi ve stejném jazyce.

V souvislosti s článkem 41 Listiny základních práv evropské unie vznikl také kodex řádné správní praxe. Jedná se o soubor zásad a pravidel, které by měly být dodržovány při provádění správních postupů v rámci Evropské unie. Kodex má za cíl zlepšit kvalitu a transparentnost správních postupů, které provádějí orgány EU, a zaručit spravedlivé zacházení s občany a podniky.

EKŘSP obsahuje pravidla pro správní postupy, jako je právo na přístup k informacím, účast na řízení, rozhodování, odvolání a soudní ochranu. Také obsahuje zásady, jako je objektivita, nestrannost, nezávislost a transparentnost v rozhodovacím procesu. Tyto zásady by měly být uplatňovány při všech správních postupech, které provádí orgány EU. Kodex je nezávazný dokument, tudíž nemá přímou právní moc a není právně závazným dokumentem. To znamená, že orgány EU nejsou právně povinné dodržovat kodex, avšak jsou povinny ho respektovat a uplatňovat při provádění svých správních postupů.

---

³¹ KOŠIČIAROVÁ, S. *Princípy dobrej verejnej správy a rada Európy*. 2012. ISBN 9788080785192.

EKŘSP je důležitým referenčním dokumentem pro všechny orgány EU, a to zejména pro evropské orgány, které provádějí správní postupy vůči občanům a podnikům. Kodex obsahuje zásady a doporučení, které by měly být aplikovány při řešení různých správních otázek a problémů, a které by měly zajistit řádnou a spravedlivou správní praxi. Navíc, i když EKŘSP nemá přímou právní moc, může být využíván jako důkaz při soudních řízeních, když jsou orgány EU obviněny z nedodržování zásad řádné správní praxe. Soudy mohou kodex brát v úvahu jako ukazatel toho, co by měly být standardy správné správní praxe.

Dále lze uvést například některá další doporučení výboru ministrů Rady Evropy, jako např. Doporučení (84)15 o veřejnoprávní odpovědnosti, které stanoví podmínky vzniku odpovědnosti orgánů veřejné správy za škodu způsobenou jejich rozhodnutími, faktickými úkony a jejich nečinností, doporučení R(85)13 o instituci ombudsmana atd.

Zatímco všechna výše uvedená doporučení se týkají pouze dílčích částí práva na dobrou správu, dokument Rec(2007)7 si klade za cíl definovat základní právo na dobrou veřejnou správu.

4.2.2.2 *CM/Rec (2007)7*

V červnu roku 2007 Výbor ministrů přijal Doporučení členským zemím CM/Rec (2007)7 o dobré veřejné správě. Materiál vychází z Evropského kodexu dobrého administrativního chování s cílem definovat základní právo na dobrou veřejnou správu, a tak v praxi usnadnit její účinnou implementaci. Tento kodex upravuje zásady a pravidla, jež by měly veřejné orgány aplikovat ve svých vztazích k soukromým osobám s cílem dosáhnout dobré veřejné správy. Termín "veřejné orgány" přitom znamená jakýkoliv subjekt veřejného práva jakéhokoliv druhu a na jakékoliv úrovni. Termín "soukromé osoby" znamená jednotlivce a právní osoby podléhající soukromému právu, které jsou předmětem činnosti veřejných orgánů.³²

Dobrá veřejná správa je pak ve smyslu Dodatku k Doporučení (2007)7 definována skrze její jednotlivé součásti, označované jako zásady dobré veřejné správy. Těmito zásadami jsou zásady zákonnosti (čl. 2), rovnoprávnosti (čl. 3), nestrannosti (čl. 4), proporcionality (čl. 5), právní jistoty (čl. 6), časové přiměřenosti (čl. 7), participace (čl. 8), úcty k soukromí (čl. 9) a transparentnosti

---

³² Deník veřejné správy - Good governance – dobrá veřejná správa. *Deník veřejné správy* [online]. Copyright © 2023 [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6341679>

(čl. 10). Jak výslovně stanoví čl. 1 Dodatku, v něm obsažený Kodex dobré veřejné správy (dále jen „Kodex“) upravuje zásady a pravidla, jež by měly veřejné orgány aplikovat ve svých vztazích k soukromým osobám s cílem dosáhnout dobré veřejné správy.³³

V Kodexu jsou potom uvedeny tyto zásady:

a) *Zásada zákonnosti*

Veřejné orgány jsou povinny konat a postupovat v souladu s právem, mají dodržovat zákony, mezinárodní právo a obecné zásady, které řídí jejich organizaci, fungování a činnost. Nemají vydávat svévolná opatření, oproti tomu mají konat v souladu s pravidly, jež definují jejich pravomoci a postupy. Je zakázána svévole, a to i při využití správního uvážení. Své pravomoci vykonávají veřejné orgány pouze tehdy, když k tomu jsou zákonem oprávněny, a pouze za tím účelem, pro který jim tato pravomoc byla svěřena. Čl. 2 odst. 1 říká, že Orgány veřejné moci jednají v souladu se zákonem. Nepřijímají svévolná opatření, a to ani při výkonu svých pravomocí.

b) *Zásada rovnoprávnosti*

Podle čl. 3 Kodexu jsou veřejné orgány povinny konat v souladu s touto zásadou. Naplňují ji tím, že jednají se soukromými osobami, které jsou ve stejné situaci stejným způsobem, nerozlišují přitom mezi soukromými osobami podle pohlaví, národnosti, vyznání či přesvědčení. Rozdíly v přístupu možné jsou, ale musí být objektivně ospravedlněny. Podávané informace by měly být v souladu s principy lidských práv a základních svobod, jako je právo na rovnost příležitostí, právo na nediskriminaci a právo na svobodu projevu.

Dodržování zásady rovnoprávnosti v Kodexu dobré správy přispívá k vytvoření kultury, která respektuje rozmanitost a vytváří prostředí, ve kterém se lidé cítí bezpečně a uznáni.

c) *Zásada nestrannosti*

Ve smyslu této zásady mají veřejné orgány konat objektivně, pouze s ohledem na příslušnou záležitost, nezaujatě a mají zajistit, aby jednotliví veřejní

---

³³ Tamtéž

činitelé vykonávali své povinnosti nestranně, bez ohledu na jejich vlastní osobní přesvědčení a zájmy.

Veřejné orgány by měly respektovat a chránit základní práva a svobody všech lidí, a zajistit, že všichni mají rovné příležitosti a přístup k veřejným službám.

d) *Zásada proporcionality*

Opatření, která ovlivňují práva nebo zájmy soukromých osob mají být zaváděna jen tam, kde je to nutné, a to pouze v rozsahu požadovaném k dosažení žádoucího cíle. Přijatá opatření nesmějí být nepřiměřená.

Konkrétně znamená, že veřejná opatření musí být přiměřená k dosažení cíle a nesmí být zbytečně omezující pro práva a svobody občanů. To znamená, že opatření musí být řádně zdůvodněná a musí být provedena analýza nákladů a přínosů, aby se zajistilo, že přínosy opatření převažují nad jeho náklady.

e) *Zásada právní jistoty*

V souladu s touto zásadou se nesmějí provádět retroaktivní opatření, vyjma právně ospravedlněných okolností. Veřejné orgány nemají ovlivňovat nezadatelná práva, nebo konečné právní situace, ledaže to vyžaduje veřejný zájem. Tam, kde jsou zaváděny nové povinnosti, může být nezbytné zavést dočasná opatření či umožnit přiměřenou lhůtu k tomu, aby takové povinnosti vstoupily v platnost.

f) *Zásada konání v přiměřené časové lhůtě*

Tato zásada je stanovená čl. 7 Kodexu pouze obecně, a to tak, že veřejné orgány konají a plní své povinnosti v přiměřené časové lhůtě. Tato zásada říká, že veřejná správa by měla vyřizovat záležitosti občanů v co nejkratším možném čase a s co nejmenšími náklady. To zahrnuje povinnost veřejné správy přijímat žádosti od občanů co nejdříve a poskytnout jim odpověď v rozumné době. Přiměřená časová lhůta se liší podle povahy záležitosti. Některé záležitosti mohou být vyřízeny velmi rychle, zatímco jiné záležitosti mohou vyžadovat delší časovou lhůtu na prozkoumání a vyřešení. Veřejná správa by měla vždy pracovat na tom, aby maximalizovala efektivitu a minimalizovala časové prodlevy, které mohou vést ke zbytečnému zdržení a zpomalit procesy pro občany a podnikatele, kteří se snaží řešit své záležitosti s veřejnou správou.

g) *Zásada participace*

Podle čl. 8 Kodexu pokud nemusí být daná činnost prováděna neodkladně, poskytnou veřejné orgány soukromým osobám příležitost, a to vhodnými prostředky, k účasti na přípravě a zavádění správních rozhodnutí, jež ovlivňují jejich práva či zájmy. Zásada participace je princip účasti občanů a zainteresovaných stran na rozhodovacím procesu týkajícím se veřejných záležitostí. Tato zásada je klíčová pro demokratické fungování společnosti, neboť umožňuje občanům a organizacím, aby se aktivně zapojili do tvorby politických rozhodnutí, která ovlivňují jejich životy. 27 Zásada participace se týká nejen veřejné správy a politického rozhodování, ale také dalších oblastí, jako je například rozhodování v oblasti životního prostředí, územního plánování, hospodaření s přírodními zdroji a dalších. Význam zásady participace je tedy velmi široký a jedná se o klíčový prvek demokratické společnosti. „...přechod od člověka, jako převážně objektu sociální politiky k člověku, jako plnoprávnému, odpovědnému a respektovanému subjektu. Člověk přestává být pasivním příjemcem sociálně-politických opatření (převážně státu), ale sám se na jejich tvorbě podílí a spolurozhoduje o jejich realizaci“.³⁴

h) *Zásada úcty k soukromí*

Veřejné orgány mají úctu k soukromí, a to zejména při zpracovávání osobních dat. Pokud při tom používají elektronické prostředky, musí zajistit veškerá nezbytná opatření k zabezpečení soukromí. Zásada úcty k soukromí je principem ochrany práva jednotlivců na ochranu svého soukromí a osobních údajů. Tento princip je klíčový pro ochranu základních práv a svobod, jako je právo na soukromí, svobodu projevu a svobodu sdružování. Zásada úcty k soukromí znamená, že každý jednatel má právo na ochranu svých osobních údajů a soukromí, včetně ochrany před neoprávněným sběrem, zpracováním, uchováním a sdílením svých osobních údajů bez jeho souhlasu. V praxi se zásada úcty k soukromí projevuje například prostřednictvím ochrany dat a osobních

---

³⁴ ARÁK, Vladimír a Vojtěch KREBS, ed. *Sociální politika 2021: koronavirus jako impuls ke změnám : sborník vědeckých textů z mezinárodní konference Sociální politika 2021 = Social Politics 2021 : coronavirus as an impulse to change : anthology of contributions of the Social Politics 2021 International Conference*. Praha: Národohospodářská fakulta VŠE v Praze, 2022. ISBN 978-80-245-2450-4

údajů, jako jsou jména, adresy, telefonní čísla, e-mailové adresy, fotografie a další informace, které mohou být použity k identifikaci jednotlivce.

4.3 Veřejný ochránce práv

Ombudsman (oficiálně veřejný ochránce práv) chrání osoby před jednáním úřadů a dalších institucí, pokud je toto jednání v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu, nebo jsou úřady nečinné. Ombudsman také chrání lidi před diskriminací, provádí návštěvy zařízení, kde jsou lidé omezeni na svobodě, a snaží se bránit špatnému zacházení a rovněž monitoruje práva lidí s postižením.

Ombudsmana volí Poslanecká sněmovna ČR z návrhů prezidenta a Senátu. Funkční období je šestileté a ombudsmana nelze odvolat. Ombudsman má jednoho zástupce, kterého rovněž volí Poslanecká sněmovna ČR. Ombudsman může zástupci svěřit část své působnosti.³⁵

Veřejný ochránce práv je státním orgánem stojícím mimo veřejnou správu, je orgánem jedné osoby, jedná se tedy o monokratický, nezávislý a nestranný orgán státu, nepodléhající politickým tlakům, neboť se ze své činnosti zodpovídá pouze Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, kterou jsou on i jeho zástupce, a to stejným způsobem a se stejnými podmínkami, do funkce voleni.

Podle § 2 zákona o VOP „...je ochránce volen Poslaneckou sněmovnou na funkční období šesti let z kandidátů, z nichž po dvou navrhuje prezident republiky a Senát; shodné návrhy jsou přípustné. Ochránce může být zvolen pouze na dvě bezprostředně po sobě jdoucí funkční období. Ochráncem může být zvolen každý, kdo je volitelný do Senátu. Ochránce vykonává svou funkci nezávisle a nestranně. Za výkon funkce odpovídá ochránce Poslanecké sněmovně (§ 5 odst. 2 zák.).³⁶

Úřad veřejného ochránce práv je nezávislým úřadem, který má právo kontrolovat činnost státních orgánů a dalších veřejných institucí, a to včetně

---

³⁵ O Kanceláři veřejného ochránce práv | Ombudsman. *Veřejný ochránce práv | Ombudsman* [online]. Copyright © 2023 Kancelář veřejného ochránce práv [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/o-nas/>

³⁶ 349/1999 Sb. Zákon o Veřejném ochránci práv. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-349>

orgánů samosprávy, nevládních organizací a soukromých společností, pokud tyto subjekty vykonávají veřejné funkce. Ombudsman má pravomoc přijímat stížnosti od občanů a podnikat kroky ke zlepšení situace, pokud dojde k porušení práv občanů.

Česká právní úprava zahrnuje v souvislosti s charakteristikou veřejného ochránce práv též institut jeho zástupce.³⁷ „Zástupce ochránce zastupuje ochránce v plném rozsahu v době jeho nepřítomnosti. Ochránce ho může pověřit výkonem části své působnosti. Pro volbu, pozbytí funkce, odvolání z funkce a právní postavení zástupce ochránce platí ustanovení tohoto zákona o ochránci obdobně, pokud tento zákon nestanoví jinak.“³⁸

4.3.1 Desatero veřejného ochránce práv

Desatero veřejného ochránce práv je soubor deseti základních principů, které jsou závazné pro veřejné ochránce práv (ombudsmany) v různých zemích. Tento dokument popisuje zásady a hodnoty, kterými by se veřejní ochránci práv měli řídit při své práci, a měl by sloužit jako základní referenční rámec pro jejich činnost.

Rozhodující impuls pro sepsání českého desatera veřejného ochránce práv nastal v roce 2005, kdy přivezl Roel Fernhout, tehdejší nizozemský ombudsman, na setkání ombudsmanů v brně svazek s názvem “Principy dobré správy”. v Kanceláři veřejného ochránce práv se následně spontánně vytvořila skupinka nadšenců, která se rozhodla formulovat seznam českých principů dobré správy vybavený co nejstručnější mi vysvětlivkami.³⁹

---

³⁷ O Kanceláři veřejného ochránce práv | Ombudsman. *Veřejný ochránce práv | Ombudsman* [online]. Copyright © 2023 Kancelář veřejného ochránce práv [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/o-nas/>

³⁸ 349/1999 Sb. Zákon o Veřejném ochránci práv. *Zákony pro lidi - Sbirka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-349>

³⁹ ČERNÍN, Karel. *Principy dobré správy*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-300-8.

Desatero veřejného ochránce práv v ČR se skládá z následujících bodů:

1. Zásada ochrany lidských práv a svobod
2. Nezávislost a nestrannost
3. Otevřenost a transparentnost
4. Zásada rovnosti před zákonem
5. Ochrana slabších a zranitelných
6. Přístupnost a srozumitelnost
7. Efektivita a efektivní práce
8. Účinnost a cílevědomost
9. Důvěrnost a ochrana soukromí
10. Zásada dobrého vedení v oblasti veřejných služeb⁴⁰

Konkrétní praktické využití Desatera veřejného ochránce práv v ČR spočívá v tom, že ombudsman se při řešení případů řídí jednotlivými body tohoto dokumentu a uplatňuje je v konkrétních situacích. Například při posuzování případu porušení lidských práv a svobod by ombudsman měl vycházet z prvního bodu Desatera a chránit lidská práva a svobody občanů. Při řešení případů, které se týkají rovnosti před zákonem, by měl ombudsman uplatňovat čtvrtý bod Desatera a zajišťovat, aby byli občané v souladu se zákonem jednání rovnocenně. Desatero veřejného ochránce práv slouží jako orientační bod pro ombudsmana a jeho tým při rozhodování v jednotlivých případech a při vytváření doporučení pro veřejné instituce, aby při své činnosti dodržovaly zásady dobrého vedení v oblasti veřejných služeb.

---

⁴⁰ *Veřejný ochránce práv | Ombudsman* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/dokument/principy-dobre-spravy/principy-dobre-spravy.pdf>

5 Etický kodex úředních osob v české veřejné správě

Zájem o etiku ve veřejné správě začal narůstat zejména v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století. Etice začaly věnovat zvýšenou pozornost zejména významné nadnárodní organizace jako je Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Organizace spojených národů (OSN) či Rada Evropy. Příkladem může být výrazné přispění k rozvoji etiky ve veřejné správě v podobě přijetí Doporučení členským zemím o zdokonalování etického chování v rámci veřejné služby radou OECD. Součástí jsou principy vztahující se k řízení etiky, které slouží členským zemím při snaze o zlepšování etiky ve veřejné správě. Mezi členské země OECD spadá také Česká republika, tudíž je daným doporučením též vázána.

1. *Etické standardy vztahující se k veřejné službě musí být jasné*
Veřejní úředníci musí znát základní principy a standardy, jež jsou očekávány v rámci uplatňování výkonu jejich činnosti. K tomu mají sloužit zejména etické kodexy.

2. *Etické standardy musí být ukotveny v právu*
Důraz je kladen především na to, aby zákonná úprava vytvářela dostatečný právní rámec pro vedení, kontroly, disciplinární i trestní postihy při nesprávném chování správních úředníků.

3. *Veřejným úředníkům musí být k dispozici etické vedení*
Hlavní úlohu zde hraje vzdělávání a školení úředníků v etickém chování a též etika vedoucích včetně poskytování jejich rad úředníkům v dané oblasti.

4. *Veřejní úředníci musí znát svá práva a povinnosti, pokud jsou obviněni z nesprávného* *postupu*

Ochrana úředníků spočívá především v existenci přesně psaných pravidel, se kterými musí být seznámeni, aby jich mohlo být správně užíváno.

5. Politická angažovanost ve prospěch etiky musí být posilující etické chování úředníků veřejné správy

Jedná se o osobní příklad politiků stejně tak, jako o jejich prosazování legislativních a institucionálních předpokladů k posilování etiky ve veřejné správě.

6. Rozhodovací procesy musí být transparentní a dále otevřené kontrole

Jedná se o transparentní a též demokratické procesy, dále přístup veřejnosti k informacím aj.

7. Musí existovat jasná pravidla v rámci interakce veřejného a soukromého sektoru

Růst vzájemných vztahů vznikajících mezi veřejným a soukromým sektorem vyžaduje zdůraznění významu hodnot veřejné správy a též je vyžadováno jejich dodržování v rámci obou stran.

8. Vedoucí pracovníci jsou povinni se chovat eticky a napomáhat etickému chování

Významná je zejména modelová role vedoucích pracovníků v etickém chování v rámci vztahů profesních k politickým vedoucím, ostatním zaměstnancům a občanům.

9. Řídící politiky, postupy a praxe musí přispívat etickému chování

Nestačí se chovat pouze tak, aby nebyl přímo porušován zákon. Pro řízení je třeba specifikovat soubor hodnot veřejné správy, k nimž budou úředníci směřovat.

10. Podmínky vztahující se k veřejné službě a řízení lidských zdrojů musí napomáhat etickému chování

Platová a personální politika musí vytvářet vhodné prostředí pro etické chování úředníků.

11. Veřejná správa musí mít k dispozici adekvátní mechanismy odpovědnosti

Jedná se o odpovědnost úředníků vůči občanům i vůči vedoucím. Odpovědnost je poté zaměřena na etické chování, ale také na dosahování výsledků.

12. Musí existovat odpovídající postupy a sankce za nesprávná chování

K tomu slouží mechanismy, které umožňují odhalování provinění a také jejich monitorování. Zde je také důležitá role vedoucích, kteří mají správně zhodnotit vzniklou situaci.

5.1 Etické kodexy ve veřejné správě v ČR

V České republice existují etické kodexy, které se vztahují k veřejné správě. Tyto kodexy byly vytvořeny za účelem regulace chování veřejných

zaměstnanců a politiků a chránění integrity veřejné správy. V české republice máme několik kodexů, které se týkají oblasti veřejné správy. Jsou mezi nimi například tyto:

5.1.1 Etický kodex Úřadu vlády ČR

Kodex stanovuje, že zaměstnanci Úřadu vlády mají dodržovat zásady jako je slušnost, nestrannost, transparentnost, důvěrnost, respektování zákonnosti a dodržování etických principů. Zaměstnanci mají být nestranní, neupřednostňovat určité zájmy a jednat s otevřeností a pravdivostí.

Kodex také upozorňuje na konflikty zájmů a vyzývá zaměstnance, aby při své činnosti dodržovali zásady nestrannosti a nezájatosti a aby nepodporovali soukromé zájmy. Zaměstnanci jsou také povinni řídit se zásadami ochrany osobních údajů a respektovat práva a svobody občanů.

Jeho dodržování je povinností všech zaměstnanců Úřadu vlády a zajišťuje kvalitní a odbornou práci ve prospěch občanů a celé společnosti.

Kodexu se nejprve věnuje úvodním ustanovením a definuje základní pojmy a vymezení oblasti působnosti kodexu. Dále obsahuje i pravidla týkající se dodržování zákonů a etických principů. Dále se poté kodex zaměřuje na vymezení etických principů, které jsou nezbytné pro etické chování zaměstnanců. Mezi tyto principy patří například zásady nestrannosti, pravdomluvnosti, otevřenosti a transparentnosti. Dále se kodex zabývá konkrétními oblastmi, kde by mohlo dojít k porušování etických zásad a principů. Mezi tyto oblasti patří například práce s informacemi, využívání majetku, poskytování služeb a styk s veřejností. Součástí kodexu jsou také postupy pro případ, že dojde k porušení etických zásad a principů. Tato část kodexu stanovuje, jakým způsobem se má postupovat při řešení případů, kdy dochází ke konfliktu zájmů, podplácení nebo jiným neetickým jednáním. Na závěr se kodex zabývá otázkou zodpovědnosti jednotlivých zaměstnanců za dodržování etických zásad a principů. Tato část kodexu stanovuje sankce a opatření, které mohou být v případě porušení etických zásad a principů uvaleny na jednotlivé zaměstnance.

5.1.2 Etický kodex policie ČR

Složení etického kodexu Policie ČR se skládá z několika částí, zahrnující úvodní ustanovení, definice základních pojmů, zásady etického chování, důsledky porušení etických pravidel a další ustanovení.

V úvodní části etického kodexu je stanovena obecná zásada dodržování lidských práv a svobod a ochrany veřejného zájmu. Dále je v této části uvedeno,

že každý příslušník policie by měl být v souladu se zákonem a etickými normami a jednat v souladu s dobrými mravy.

Definice základních pojmů, jako jsou například integrita, loajalita, transparentnost, profesionálnost a respekt, jsou v etickém kodexu Policie ČR stanoveny s cílem vytvořit jasný a jednotný výklad těchto pojmů pro všechny příslušníky policie.

Zásady etického chování jsou v etickém kodexu Policie ČR vymezeny jako normy pro příslušníky policie při plnění jejich pracovních povinností. Tyto zásady zahrnují například povinnost dodržovat zákonnost, respektovat lidská práva, vyhnout se konfliktu zájmů, zachovat důvěrnost, dodržovat etický kodex a předcházet porušení práv a svobod občanů.

Důsledky porušení etických pravidel jsou také v etickém kodexu Policie ČR vymezeny a zahrnují například disciplinární řízení, trestní stíhání, hospodářskou újmu a újmu na dobrém jménu policie.

Aby mohly být přesvědčivé, jasné a srozumitelné, musí být etické požadavky kladené na policisty jednotné a mít srozumitelný a odůvodněný základ. Což ovšem neznamená, že etický kodex formuluje různé modelové situace s jejich řešením. Měly by být přesvědčivé, jasné a srozumitelné proto, aby se s nimi každý policista mohl ztotožnit a aby měly srozumitelný a odůvodněný základ.⁴¹

5.1.3 Etický kodex soudců

Etický kodex Soudcovské unie České republiky (SUCR) je soubor pravidel, které by měli soudci dodržovat při výkonu svého povolání. Kodex byl přijat v roce 2010 a upravuje zásady etického chování soudců, zejména v oblasti nestrannosti, nezávislosti, slušného chování a zacházení s informacemi.

Mezi hlavní principy, které etický kodex SUCR upravuje, patří:

- a) Nezávislost – soudci by měli být nezávislí na politických, ekonomických a jiných vlivech, které by mohly ohrozit jejich nezávislé rozhodování.
- b) Objektivita – soudci by měli být objektivní a rozhodovat na základě přesvědčení založeného na důkazech a zákonech.
- c) Slušné chování – soudci by měli dodržovat slušné chování vůči stranám sporu, dalším soudcům a ostatním účastníkům soudního řízení.

---

⁴¹ NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-195-3.

d) Ochrana informací – soudci by měli chránit důvěrné informace, ke kterým se dostali v souvislosti se svým soudním rozhodováním.

e) Dodržování zákonů – soudci by měli dodržovat platné zákony a respektovat princip právního státu.

Mgr. Stanislav Findejs ve svém článku na portálu Právní prostor shrnul kodex soudců, který byl v té době velmi čerstvý takto: Snaha o přijetí etického kodexu svědčí o dvou věcech. Jednak se projevuje snaha, tak jako v celé společnosti, mít na všechno normu, předpis, směrnici nebo nařízení, a to i na věci naprosto samozřejmé, které jsou navíc již upravené. K tomu zjišťujeme, že se po nás nějaká norma žádá, avšak neexistuje nic a nikdo, kdo by takovou normu vlastně mohl přijmout. Tedy, že chybí orgán, který by soudnictví zastřešoval a kterému se s oblibou říká Nejvyšší rada soudnictví. Jak tedy plánují tvůrci kodexu jeho přijetí? Bude schválen prostřednictvím soudcovských rad? Nebo „všelidovým“ hlasováním soudců? Či snad bude pouze publikován, aniž by bylo vlastně zřejmé, kdo takovou etickou normu vydává a na základě jaké pravomoci? Etický kodex nemůže schválit nikdo stojící mimo soudce. Nemůže ji vydat ministerstvo spravedlnosti ani Nejvyšší soud z titulu státní správy soudu. V omezené míře tak může učinit jen Soudcovská unie s vědomím, že zavazuje své členy, ne však všechny soudce (a ta to učinila již v roce 2005).⁴²

Co tímto chtěl pan Findejs ve zkratce říci je, že pouze soudcovská unie ČR má pravomoc přijímat etické kodexy pro své členy, jelikož je profesní organizace soudců, která má za úkol hájit nezávislost soudnictví a zlepšovat podmínky výkonu soudcovské funkce. Jako taková má právo a povinnost stanovovat zásady etického chování pro své členy a tím přispívat k ochraně nezávislosti a nestrannosti soudců.

Je důležité ale upozornit, že etický kodex Soudcovské unie ČR není závazným právním předpisem, ale jedná se o doporučení pro soudce, jak se mají chovat v různých situacích při výkonu své práce. Soudci jsou však povinni dodržovat zákony a při svém rozhodování se musí řídit zákonem a skutečnostími v konkrétním případě.

---

⁴² Etický kodex - co nového přináší | Právní prostor. *Právní prostor | Informační web nejen pro právníky* [online]. Copyright © 1999 [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/nazory/glosa-stanislava-findejse/eticky-kodex-co-noveho-prinasi>

Avšak soudcovská unie ČR nemá pravomoc přijímat právní předpisy nebo rozhodovat o konkrétních případech, toto právo a povinnost mají pouze soudy jako nezávislé orgány státní moci.

5.1.4 Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy

Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy je důležitým dokumentem, který stanovuje základní etické zásady a pravidla pro chování a jednání pracovníků veřejné správy. Tento kodex má za cíl zajistit, že zaměstnanci veřejné správy budou vždy jednat v souladu se zákony a etickými standardy, a že budou při své práci dbát na ochranu veřejného zájmu.

Tomuto kodexu předcházela Etický kodex zaměstnanců ve veřejné správě, který vláda schválila svým usnesením dne 21. března 2001, č. 270. Poněvadž byl kritizován, že je velmi nekonkrétní, obecný a že v něm chybí protikorupční mechanismy a postupy, byl zrušen a nahrazen Etickým kodexem úředníků a zaměstnanců veřejné správy. Vytvořením tohoto kodexu bylo pověřeno Ministerstvo vnitra. Vláda ho schválila svým usnesením ze dne 9. května 2012, č. 331.43

Nový kodex z roku 2014 se již protikorupčním mechanismům věnuje obsáhleji. Mechanismy se zde nachází např. tyto:

a) *Omezení konfliktu zájmů*

Úředník a zaměstnanec veřejné správy svým jednáním předchází situacím, ve kterých by byl vystaven možnému střetu svého soukromého zájmu a zastávaného funkčního zařazení. Soukromý zájem zahrnuje jakoukoliv výhodu pro něj, jeho rodinu, blízké a příbuzné osoby a právnické nebo fyzické osoby, se kterými měl nebo má obchodní nebo politické vztahy. (Čl.6, odst. 1 EKUZMVS)

---

⁴³ Kostruhová Marie. Poskytnutí informací – Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2014. [cit. 08.03.2020]. Dostupné: <https://www.mvcr.cz/clanek/poskytnuti-informaci-eticky-kodex-uredniku-a-zamestnancu-verejnespravy.aspx>

b) Zákaz přijímání darů a výhod

Úředník a zaměstnanec veřejné správy nesmí při svém rozhodování a v souvislosti s rozhodováním přijímat ani vyžadovat dary či jiná zvýhodnění pro sebe nebo někoho jiného, popřípadě jakýmkoli jiným způsobem připustit ovlivnění plnění jemu svěřených úkolů v oblasti veřejné správy, objektivního hodnocení věci a nestranného rozhodování. Dary nebo výhody poskytované úředníku a zaměstnanci veřejné správy zaměstnavatelem tímto nejsou dotčeny. (Čl.7, odst. 1 EKUZMVS)

5.2 Neetické jednání ve veřejné správě

Neetické chování se týká jednání nebo rozhodnutí, která porušují etické normy a zásady. Tento typ chování často zahrnuje jednání, které je nezákonné, nespravedlivé, nemorální nebo poškozuje ostatní či životní prostředí. Příklady neetického chování mohou zahrnovat podvody, korupci, zneužívání moci, diskriminaci, krádeže, podvodné obchodní praktiky, špatné zacházení s ostatními nebo zvířaty, porušování zákonů a další nekalé praktiky.

Neetické jednání může mít negativní důsledky pro jednotlivce, organizace i celou společnost. Jednotlivci, kteří se dopouštějí neetického chování, mohou čelit právním postihům, poškození své pověsti a důvěryhodnosti a negativním dopadům na své osobní a profesní vztahy. Organizace, které tolerují nebo podporují neetické chování, mohou čelit právním sankcím, finančním ztrátám, poškození pověsti své značky a ztrátě důvěry a loajality zákazníků, zaměstnanců a dalších zúčastněných stran.

5.2.1 Střet zájmů

Základním požadavkem činnosti veřejného funkcionáře je dodržovat nestrannost. Tato nestrannost může být ohrožena situacemi střetu zájmů, tedy situacemi, při kterých mohou jeho osobní zájmy ovlivnit výkon funkce. K upřednostnění osobního zájmu nad zájmem veřejným nemusí reálně dojít. Situace střetu zájmů jsou i takové, které by mohly ovlivnit nestranný výkon funkce či dokonce jen sledování veřejného zájmu by mohlo být zpochybněno.⁴⁴

§3, odst. 1 Zákona č. 159/2006 Sb. popisuje střet zájmu tímto způsobem: *Veřejný funkcionář je povinen zdržet se každého jednání, při kterém mohou jeho osobní zájmy ovlivnit výkon jeho funkce. Osobním zájmem se pro účely tohoto*

---

⁴⁴ BOHATÁ, Marie. *Etika a integrita veřejné správy*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

zákona rozumí takový zájem, který přináší veřejnému funkcionáři, osobě blízké veřejného funkcionáře, právnické osobě ovládané veřejným funkcionářem nebo osobou blízkou veřejného funkcionáře zvýšení majetku, majetkového nebo jiného prospěchu, zamezení vzniku případného snížení majetkového nebo jiného prospěchu nebo jinou výhodu; to neplatí, jde-li jinak o prospěch nebo zájem obecně zřejmý ve vztahu k neomezenému okruhu adresátů.

Výkon veřejné funkce či výkon orgánů veřejné správy má být založen na důsledné nestrannosti. Občané tedy od veřejných představitelů očekávají, že budou rozhodovat ve prospěch veřejného, a nikoli soukromého osobního či skupinového zájmu. Jakékoliv rozhodování, které dává přednost soukromému zájmu, narušuje důvěru nejen tyto představitele, ale obecně v instituce, ve kterých tito úředníci působí, ale dokonce i v celospolečenský systém.⁴⁵

§77 Zákona č. 234/2014 Sb. O státní službě řadí nestrannost úřední na přední příčky mezi povinnostmi státních zaměstnanců: *Státní zaměstnanec je povinen vykonávat službu nestranně, v mezích svého oprávnění a zdržet se při výkonu služby všeho, co by mohlo ohrozit důvěru v jeho nestrannost.* Dle etického kodexu úředníků by měl zaměstnanec veřejné správy svým jednáním předcházet situacím, ve kterých by byl vystaven možnému střetu svého soukromého zájmu a zastávaného funkčního zařazení. Soukromý zájem zahrnuje jakoukoliv výhodu pro něj, jeho rodinu, blízké a příbuzné osoby a právnické nebo fyzické osoby, se kterými měl nebo má obchodní nebo politické vztahy.

5.2.1.1 *Řešení situace střetu zájmů*

Situacím střetu zájmů je třeba zejména předcházet zákon o střetu zájmů definuje povinnosti osob které mají střetu zájmů předcházet jedná se zejména o neslučitelnost výkonu určitých funkcí zejména o neslučitelnost výkonu funkce a podnikání.

§4 (1) Zákona č. 159/2006 Sb. Říká, že: veřejný funkcionář (...) nesmí:

a) podnikat nebo provozovat jinou samostatnou výdělečnou činnost,

---

⁴⁵ BOHATÁ, Marie. *Etika a integrita veřejné správy*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

b) být členem statutárního orgánu, členem řídicího, dozorčího nebo kontrolního orgánu právnické osoby, která podniká (dále jen „podnikající právnická osoba“), pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, nebo

c) být v pracovněprávním nebo obdobném vztahu nebo ve služebním poměru, nejde-li o vztah nebo poměr, v němž působí jako veřejný funkcionář.

(2) Omezení podle odstavce 1 se nevztahuje na správu vlastního majetku a na činnost vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární, uměleckou nebo sportovní, nejde-li o vlastní podnikání v těchto oborech.

(3) Veřejní funkcionáři uvedení v odstavci 1 jsou povinni činnosti tam uvedené ukončit bez zbytečného odkladu poté, co začali vykonávat svou funkci, nejpozději však do 30 dnů ode dne zahájení výkonu funkce. Není-li k ukončení činnosti z důvodů nezávislých na vůli veřejného funkcionáře možné dodržet lhůtu uvedenou v předchozí větě, veřejný funkcionář o této skutečnosti v dané lhůtě informuje evidenční orgán a provede současně všechna potřebná opatření směřující k ukončení činnosti. Ustanovení zvláštních právních předpisů tím nejsou dotčena.

Specifická řešení vzniklé situace jsou většinou upravena v dílčích manuálech, typickým nástrojem řešení střetu zájmů je vyloučení osoby ve střetu zájmů z projednání a rozhodování v této konkrétní věci. V některých situacích stačí situaci střetu zájmů ohlásit a dále je možné se zúčastnit projednávání určité záležitosti.³⁷ To může být například možné v případě, že úředník oznámí svůj střet zájmů a zúčastní se pouze rozhodování jako posluchač, který nemá hlasovací právo, nebo pokud jsou zajištěny jiné mechanismy, jako například externí experti nebo kontrolní mechanismy, které zajistí objektivitu rozhodnutí.

Pokud je Střet zájmu identifikován, je možné jej řídit a tím zabránit negativním dopadům. Úlohu etického rozvažování je třeba vidět v předcházení střetu zájmů. Pokud to není možné, je důležitá jeho včasná identifikace a řešení. Významné je utváření takové kultury v organizaci, která identifikace střetu a jeho řízení napomáhá.⁴⁶

---

⁴⁶ BOHATÁ, Marie. *Etika a integrita veřejné správy*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

5.2.2 Lobbying

Lobbying je v podstatě zastupování zájmů. Jde o aktivitu, kterou má možnost dělat jakýkoliv občan, a která spočívá v kontaktu s politickými zástupci a upozorňování na zájmy daných skupin. Je zcela legitimní, když volení zástupci dostávají podněty nebo názory občanů, které zastupují, dokud je tato činnost založena na faktické diskusi.⁴⁷

Pokud je uplatňován lobbying transparentním způsobem v jasném rámci, pak jde o legitimní formu politického nebo společenského chování, které umožňuje, aby byly zohledněny i zájmy, které by jinak nebyly brány v potaz. Lobbyisté upozorňují právě na zájmy různých skupin obyvatel, ať už ve veřejných zakázkách, územním plánování či legislativě.⁴⁸

Problém nastává, když je lobbying skrytý. Když není možné vysledovat jeho kořeny a veřejnost nemá šanci zjistit, co je příčinou přijatého rozhodnutí. Podobně pokud politik netuší, proč za ním jde konkrétní člověk a přesvědčuje ho o konkrétních aspektech jeho budoucího rozhodování.

Mezi subjekty zainteresovanými na lobbingu jsou zmiňováni zejména dva hlavní aktéři, lobbista a lobování, bez nichž by k činnosti nemohlo vůbec dojít. Lobbista je osoba, která komunikuje s držitelem veřejné moci ve věci ovlivnění vypracování předložení projednání schválení změny nebo doplnění zákona návrhu zákona politiky programu veřejných zakázek grantů atd.⁴⁹

Lobbistou může být i osoba, která je zaměstnána či najata klientem za finanční nebo jinou náhradu. Lobbying tak může být podnikatelskou činností nebo specifickou placenou profesní činností libovolného definujeme jako osobu,

---

⁴⁷ Lobbying je legitimní demokratický nástroj, kterému v Česku chybí zákonná regulace - Transparency International. *Mapujeme stav korupce v ČR a aktivně přispíváme k jejímu omezení* [online]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/lobbying-je-legitimni-demokraticky-nastroj-kteremu-v-cesku-chybi-zakonna-regulace/>

⁴⁸ Lobbying je legitimní demokratický nástroj, kterému v Česku chybí zákonná regulace - Transparency International. *Mapujeme stav korupce v ČR a aktivně přispíváme k jejímu omezení* [online]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/lobbying-je-legitimni-demokraticky-nastroj-kteremu-v-cesku-chybi-zakonna-regulace/>

⁴⁹ SMITH, Michael L. a Vojtěch PROKEŠ. *Regulace lobbingu v České republice: od myšlenky ke konceptu a implementaci*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2013. ISBN 978-80-7330-247-4.

kteřou se lobbista snaží ovlivnit. Lobbovaných je většinou součástí mocenských struktur státní moci, která se dělí na moc zákonodárnou výkonnou, soudní, ale také na nezávislou moc kontrolní.⁵⁰

U lobbingu se vyskytuje vysoké nebezpečí, které směřuje k přetváření lobbingu v korupci – například dochází k podplácení nebo může vést až k vazbě lobbistů jednajících v klientelistických vztazích – jelikož podklady, které získá lobbista pro klienta, bývají nezměrné hodnoty. Mezi opatření proti těmto případům, které se snaží o kontrolovatelnou legitimní činnost, patří např. nutná registrace profesionálních lobbistů, informování o jejich příjmech a příjmových zdrojích nebo i úsilí přikázat ohlašování schůzek a jednání lobbistů.⁵¹

Důležitou oblastí jsou také zájmové skupiny, jejichž činnost se od lobbistů mnohdy příliš neliší, avšak díky silnému postavení sehrávají specifickou úlohu při ovlivňování věcí veřejných. Zájmové skupiny sdružují jak jednotlivé občany, tak různé komunity jako například spolky, svazy a jiná sdružení s cílem členy uvedených koordinovat. A tím zvýšit jejich vliv na tvorbu veřejného rozhodnutí. Zmíněné organizace vznikají na principu dobrovolnosti, kdy do jejich řad vstupují subjekty, které spojuje alespoň jeden společný zájem. Takovýto jednotící zájem je typický pro zájmové skupiny. Motivem jejich sdružování bývá prosazování partikulárních zájmů v určité oblasti, ve které působí, neboť jsou si vědomy toho, že své zájmy by samy neprosadily.⁵²

5.2.2.1 Regulace lobbingu

V současnosti v české republice neexistuje platná právní úprava lobbingu ani lobbistů. Stejně tak je tomu ve většině členských států evropské unie. Absence právní úpravy a neustálé zamítání předložených návrhů zákona ze strany vlády jen nahrává přesvědčení a předsudkům veřejnosti, že lobbing je něco zakázaného a neetického. Diskuze týkající se regulace lobbingu probíhají v České republice již od okamžiku vstupu ČR do EU. Podle Prvním oficiálním pokusem regulace lobbingu byl návrh Etického kodexu poslance podaný na

---

⁵⁰ BOHATÁ, Marie. *Etika a integrita veřejné správy*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

⁵¹ ŠEBESTOVÁ, J a kol. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*. 1. vyd. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2008, str. 166. ISBN 978-80-7248-460-7

⁵² BOHATÁ, Marie. *Etika a integrita veřejné správy*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

podzim roku 2005, jehož cílem bylo posílit důvěryhodnost poslanců a měl směřovat k zavedení registru lobbistů a jejich označování při vstupu do budovy poslanecké sněmovny parlamentu ČR. Kodex se nakonec však podpory poslanců nedočkal a přijat nebyl.⁵³

Na absenci regulace lobbingu v ČR poukázala v roce 2009 Transparency international, která předsedům obou komor parlamentu dala doporučení, aby se aktivně podíleli a prosadili regulaci lobbingu. První paragrafové znění zákona o lobbingu bylo předloženo v roce 2009. Dle tohoto návrhu měl být lobbing vedený jako podnikatelská živnost a ukládal povinnost veřejným činitelům zveřejnit kontakty s lobbisty. Ani tento návrh se však nesetkal s pochopením a souhlasem ze strany vlády a na konci září roku 2009 byl zamítnut.⁵⁴

Přepřipravený návrh zákona byl předložen poslanecké sněmovně v 12-2009. Návrh vymezoval lobbing jako volnou živnost. začátkem roku 2010 byl návrh zákona úspěšně schválen dolní komorou, avšak ještě tentýž rok jej Senát zamítl.⁵⁵

Koncem roku 2021 byl skupinou poslanců předložen poslanecké sněmovně návrh zákona o lobbování. Ten stanovuje pravidla pro lobbování a vymezuje ho coby standardní aktivity v rámci legislativního a rozhodovacího procesu na centrální úrovni. Zákon o lobbování definuje lobbování a stanovuje jeho rozsah pozitivním i negativním způsobem, a dále vymezuje okruhy lobbistů a lobbovaných. Zřizuje se registr lobbistů a lobbovaných a stanovují se postupy při zápisu do registru a při výmazu. Do registru budou prostřednictvím prohlášení lobbisty zapisovány údaje o kontaktech lobbistů s lobbovanými, a to ve čtvrtletní periodicitě. Smyslem registru lobbistů a lobbovaných je v uživatelsky přívětivé

---

⁵³ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0.

⁵⁴ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0.

⁵⁵ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0.

formě vytvořit podmínky pro to, aby veřejnost získala ucelený obrázek o probíhajících lobbistických kontaktech.⁵⁶

V březnu roku 2022 byl návrh zákona vrácen předkladateli k dopracování, v této fázi se návrh zákona o lobbování nachází doposud a není jisté, kdy se k projednávání této problematiky vláda znovu vrátí.

5.2.3 Korupce

Nejčastěji používaná definice pro korupci je zneužití veřejné moci pro soukromý prospěch. Běžně používaná definice korupce, co by zneužití veřejné moci pro soukromý prospěch je zajímavá tím, že nijak nezmiňuje peněžní odměnu. Korupce tak zahrnuje i případy dvou vzájemných protislužeb, kde nedochází k žádné peněžní platbě. Nejčastěji je však korupce chápána jako akt reciprocity, tj. jedna služba je provedena výměnou za druhou, přičemž směna může i nemusí obnášet peníze. Terminologické vymezení korupce je velmi široké a můžeme konstatovat, že přesné a jednotné vymezení termínu korupce v současnosti neexistuje.

Chování z hlediska korupce, korupční chování, lze vymezit jako chování odchylovající se od respektování a plnění právních norem a od obvyklého či ustáleného chování ve společnosti. Další důležitou vlastností korupce je chtivost vedená prospěchářskými cíli.⁵⁷

---

⁵⁶ *Zákony pro lidi | Monitor změn. Zákony pro lidi - Sbírká zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/monitor/7313582.htm>

⁵⁷ ŠEBESTOVÁ, J a kol. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*. 1. vyd. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2008, str. 166. ISBN 978-80-7248-460-7

5.2.3.1 Typy korupcí

Korupci můžeme nejčastěji dělit z hlediska rozsahu na malou a velkou a z hlediska oblasti společnosti na korupci odehrávající se v sektoru soukromém a veřejném.

5.2.3.1.1 Korupce malá

Malou korupcí můžeme rozumět takové jednání, které je společností chápáno jako korupce drobného charakteru (protekciónářství, úplatkářství) objevující se na denní bázi. Tato korupce souvisí s výkonem státní správy a samosprávy, a to na úrovni obcí, měst, okresů, krajů, ale i celostátních orgánů a dalších úřadů či institucí spojených s rozhodováním a výkonnou mocí (např. poplatky, daně, posudky, pokuty, rozhodnutí atd.), v oblasti obchodu a služeb (především zajištění služeb nadstandardních) a zvláštní, samostatné oblasti – např. zdravotnictví.⁵⁸

K malé administrativní korupci dochází při nedostačujícím veřejném dozoru a kontrole, kdy soukromé subjekty podplácí úředníky k zajištění osobních výhod nebo může být naopak zahajována ze strany úředníků. K malé korupci dochází prostřednictvím úmyslně nepřehledné regulace, která vzniká hledáním rychlejších a méně náročných řešení formou úplatků. Kromě toho může tato korupce vzniknout zastíráním pravidel, špatnou organizací a využíváním pravomocí, které plynou z dozorové činnosti veřejné správy.⁵⁹

5.2.3.1.2 Korupce velká

Velká korupce, jinak také ekonomická, mnohdy proniká až do politických a mocenských struktur. Tento druh korupce bývá spojena s privatizací a restrukturalizací velkých průmyslových korporací v jednotlivých regionech, v místech, kde se se soustřeďuje zahraniční kapitál a také tam, kde se rozhoduje o přidělování státních zakázek. Nejvíce se tato korupce vyskytuje ve státech s velkou mírou politické a sociální nejistoty.⁵¹ Do velké korupce lze také zařadit zneužívání veřejné moci při udělování veřejných zakázek, které staví překážky

---

⁵⁸ DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9.

⁵⁹ ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008. ISBN 978-80-87123-04-1.

nejen na úrovni centrální ale i na nižších úrovních. Udělování veřejných zakázek je v České republice dotčeno střetem zájmů.⁶⁰

5.2.3.1.3 Korupce ve veřejném sektoru

Korupci ve veřejném sektoru představuje poskytnutí úplatku fyzickou či právnickou osobou se snahou ovlivnit rozhodování úřední osoby a dosáhnout tak konečného zvýhodnění oproti ostatním osobám, a to formou určitého ovlivnění věcné správnosti, pod čímž si můžeme představit například rozhodování na základě chybějících, nesprávných nebo neúplných informací, nekonání tam, kde je povinnost konat. Dalšími formami korupce ve veřejném sektoru jsou neopodstatněné urychlení či záměrné pozastavení vyřizovací agendy a poskytování plnění nad rámec svých kompetencí.⁶¹

5.2.3.1.4 Korupce v soukromém sektoru

V soukromém sektoru půjde především o korupci v oblastech, kde stát uplatňuje na základě zákonných prostředků zvláštní výkon státního dozoru. S výjimkou bank jsou to především instituce typu pojišťoven, penzijních fondů, investičních fondů, investičních společností a také oblasti jako je stavebnictví, telekomunikace, energetika, zdravotnictví a dále ty oblasti, kde se nakládá s majetkem státu soukromoprávní cestou.⁶²

5.2.3.2 Příčiny korupčního jednání

Obecně a celospolečensky uznávaným názorem zůstává, že zdrojem korupce je lidská touha po materiálních statcích, úspěchu, kariéře, penězích zisku atd. Příležitost ke korupčnímu chování vzniká svěřením pravomoci osoby ve veřejné funkci zvláště umožňují-li tyto pravomoci skrytě a neomezeně rozhodovat o rozdělování požadovaných statků. Svou roli v uskutečnění lidské touhy, či nikoli hraje roli korupční klima a struktura státního aparátu. Čím složitější je státní regulace a s ní spojený administrativní proces, vzrůstá snaha

---

⁶⁰ ŠTÍČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008. ISBN 978-80-87123-04-1.

⁶¹ DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9.

⁶² DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9.

dosáhnout chtěného stavu i nemorálním korupčním jednáním. Další příčinou jsou mezery ve finanční kontrole veřejné správy provozované nezávislými orgány, politické obsazování osob do vrcholných funkcí veřejné správy a v neposlední řadě propojování soukromého a veřejného sektoru – jedná se např. o účast politiků či úředníků ve správních radách firem apod.⁶³

5.2.3.3 *Protikorupční politika*

Základním předpokladem pro řádné fungování jakékoliv demokracie jsou kromě jiného svobodné volby, jasné dělení odpovědností mezi moc výkonnou, zákonodárnou a soudní, dělení rolí mezi vládu a opozici a soudní kontrola moci výkonné v rámci správního soudnictví a moci zákonodárné v rámci ústavního soudnictví. Tyto základní demokratické instituty jsou předpokladem i pro úspěšnou protikorupční politiku, neboť preventivně působí proti nežádoucí kumulaci moci v jejích ohniscích.⁶⁴

Zásadní vliv na boj proti korupci má také občanská společnost, ta je důležitá jak v oblasti poskytování veřejných služeb, jež stát nemůže poskytovat, tak i v rámci veřejné kontroly činnosti státu a jeho orgánů, proto je zde důležitá součinnost orgánů státu s občanskými sdruženími, popřípadě i zájmovými sdruženími právnických osob.⁶⁵

Dalšími možnostmi zamezení korupčního jednání ve veřejné správě mohou být transparentní procesy, ty umožňují veřejnosti sledovat, jak jsou veřejné prostředky využívány a jaké jsou výsledky politiky. To zahrnuje transparentnost veřejných zakázek, auditů, rozpočtů a jiných procesů. Dále je to kvalitní právní rámec, který definuje a zakazuje korupci a stanoví přísné tresty pro porušení těchto pravidel. Do prevence korupčního jednání můžeme zahrnout také nezávislé orgány, jako jsou soudy, státní zastupitelství a kontrolní orgány, které mají pravomoc uplatňovat zákony proti korupci a nezávisle vyšetřovat korupční případy. Velice důležité je pořádat školení zaměstnanců veřejné správy v oblasti

---

⁶³ POMAHAČ, Richard a Olga VIDLÁKOVÁ. *Veřejná správa*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 8071797480.

⁶⁴ ŠTIČKA, M. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International, 2008. str. 43 - 53 . ISBN 978-80-87123-04-1

⁶⁵ ŠTIČKA, M. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International, 2008. str. 43 - 53 . ISBN 978-80-87123-04-1

etiky a integritního chování. Musí si být vědomi rizik korupce a mít nástroje, jak odhalit a hlásit podezření na korupci.

6 Komparace etických kodexů ve vybraných zemích

Poslední částí práce je kapitola, která se zaměřuje na analýzu a porovnání etických kodexů ve veřejné správě v třech zemích – na Slovensku, ve Velké Británii a USA.

Tyto tři země byly vybrány z několika důvodů. Za prvé, jsou to země s vyspělými demokraciemi a vysokou úrovní rozvinutosti veřejné správy. Za druhé, každá z těchto zemí má své specifické zákony a regulace týkající se etického chování ve veřejné správě, což umožňuje porovnání a zhodnocení různých přístupů k etickému chování v této sféře. Za další, tyto země mají různé historické a kulturní kořeny, což může ovlivňovat jejich přístup k etice a zároveň může nabídnout různé pohledy na to, jak by měly být etické hodnoty a principy uplatňovány v rámci veřejné správy. Důvodem začlenění Slovenska do analýzy je společná historie s Českou republikou. Tyto dvě země mají podobné zákony a pravidla pro etické chování ve veřejné správě, ale existují také jisté odlišnosti. Zahrnutí Slovenska do této studie může pomoci porovnat a zhodnotit rozdíly mezi těmito dvěma zeměmi a přispět k lepšímu porozumění, jaké faktory ovlivňují tvorbu a implementaci etických kodexů ve veřejné správě v těchto zemích.

Cílem této kapitoly bude poskytnout detailní analýzu etických kodexů v těchto jednotlivých zemích a zhodnotit, jak se tyto kodexy liší a jakým způsobem odrážejí místní kulturu a právní systém. Dále budou porovnány klíčové prvky těchto kodexů, jako jsou například definice etických zásad a povinností, sankce za porušení kodexu a mechanismy, které slouží k monitorování a uplatňování kodexů.

Celkově lze očekávat, že tato kapitola poskytne ucelený pohled na etické kodexy ve veřejné správě v těchto třech zemích a umožní zhodnocení, jak efektivní jsou tyto kodexy při podpoře etického chování ve veřejné správě.

6.1 Etické kodexy na Slovensku

6.1.1 Historie kodexu

Ve Slovenské republice byl v letech 2002–2006 platný a účinný pouze Etický kódex štátneho zamestnanca (závazný pro státní zaměstnance), který vydal Úrad pre štátnu službu. Tento služební předpis vznikl na základě ustanovení § 6 odst.2 písm. s) zákona č. 312/2001 Z.z. o štátnej službe, ve znění zákona č. 131/2002 Z.z., zákona č. 143/2002 Z.z. a zákona č. 185/2002 Z.z., který nabyl účinnosti dne 31. července 2002. V následujících letech 2006–2009 byl stav takový, že se zákonem č. 231/2006 Z.z, měnil a doplnil z. č. 312/2001 Z.z. (zrušil se § 6 zákona č. 312/2001 Z.z) a tím byla zrušena i účinnost Etického kódexu štátneho zamestnanca.

Ministerstvo práce mělo za úkol vydat tento normativ služebním předpisem, ovšem nestalo se tak. Posléze Národní rada Slovenské republiky přijala zákon č. 400/2009 Z.z. o štátnej službe, který nabyl účinnosti dne 1.11.2009. Tímto zákonem nebyl upraven ani se nevydává etický kodex ani např. podobné kodexy samospráv.⁶⁶

6.1.2 Současnost

Dne 1.1.2020 nabyla účinnosti vyhláška Úřadu vlády Slovenské republiky č.j. 400/2019 Sb., kterou se vydává Etický kodex státního zaměstnance. Etický kodex státního zaměstnance vypracovala Rada pro státní službu, která bude vykonávat dohled nad jeho dodržováním. Ve snaze usnadnit aplikaci etického kodexu, ráda připravila také sedmdesátistránkový komentář k etickému kodexu.⁶⁷

“Etický kódex štátneho zamestnanca vymedzuje hodnoty a očekávané správanie sa štátnych zamestnancov. Cieľom jeho prijatia je dodržiavanie etických hodnôt a zásad pri výkone štátnej služby, popísanie očekávaného správania sa a zvýšenie dôvery občanov voči štátnym zamestnancom a štátnym

---

⁶⁶ GEFFERT,R. *Etika vo verejnej sprave*. 1.vyd. Košice:Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2010. s. 102.

⁶⁷ Etický kódex štátneho zamestnanca | Rada pre štátnu službu. *Rada pre štátnu službu | Rada pre štátnu službu* [online]. Copyright © Všetky práva vyhradené. [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://radaprestatnuslužbu.vlada.gov.sk/eticky-kodex-statneho-zamestnanca/>

inštitúciám. Etika môže pomôcť formovať stavovskú česť, hrdosť na príslušnosť k danej profesii.”⁶⁸

Komentár predstavuje pomůcku, jak číst a vykládat pravidla obsažená v etickém kodexu státního zaměstnance. Nepředstavuje rigidní návod k aplikaci kodexu služebními úřady nebo Radou pro státní službu. Je vždy výlučně na posouzení služebního úřadu nebo Rady pro státní službu, které konkrétní řízení státního zaměstnance bude vyhodnoceno jako porušení etického kodexu státního zaměstnance.

Tento komentár je otevřeným dokumentem, který se bude doplňovat a upřesňovat s ohledem na praxi služebních úřadů, Rady pro státní službu a soudů.⁶⁹

6.1.3 Analýza kodexu

§2 Politická neutralita

Při výkonu státní služby se od státního zaměstnance očekává, že bude jednat politicky neutrálně bez ohledu na jeho politické postoje. Státní zaměstnanec nesmí zneužívat svoji pozici na propagaci ani na omezení jakéhokoliv politického přesvědčení. Musí se zdržet jakýchkoliv projevů svého politického přesvědčení a musí být plně oddán své práci a zodpovědný vůči veřejnosti. Měl by rozhodovat a jednat na základě dostupných faktů a skutečností, bez ohledu na vlastní politické smýšlení nebo vůli, zda přání politické strany či politického hnutí.

Státní zaměstnanec při vykonávání státní služby a ve státně zaměstnaneckých vztazích nezvýhodňuje příslušníků určité politické strany či politického hnutí ani jejich agendu. Nezneužívá informace získané v souvislosti s prováděním státní služby ve prospěch politické strany nebo politického hnutí. Je nepřipustné, aby státní zaměstnanec během výkonu státní služby měl u sebe znaky, symboly nebo propagační materiály spojující ho s určitou politickou stranou nebo hnutím, například odznak, letáky, brožurky.

Politické aktivity státního zaměstnance musí být jasně odděleny od výkonu státní služby. Jeho účast v politických nebo veřejných debatách nesmí narušit důvěru veřejnosti a úřadu v jeho schopnost plnit povinnosti politicky

---

⁶⁸ Etický kódex štátneho zamestnanca | Rada pre štátnu službu. *Rada pre štátnu službu* | *Rada pre štátnu službu* [online]. Copyright © Všetky práva vyhradené. [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://radaprestatnusluzbu.vlada.gov.sk/eticky-kodex-statneho-zamestnanca/>

⁶⁹ Tamtéž

neutrálně. Státní zaměstnanec vyvažuje právo na svobodné vyjadřování s povinnostmi vykonávat své povinnosti politicky neutrálně. Jako občan má právo se politicky angažovat a vyjadřovat kritické názory, ale nesmí tím vyvolávat pochybnosti o tom, že při výkonu státní služby bude jednat profesionálně a politicky neutrálně.

§3 Nestrannost

Nestrannost znamená, že státní zaměstnanci musí při výkonu svých povinností postupovat objektivně, nestranně a bez jakékoliv diskriminace. To zahrnuje rozhodování a jednání bez osobních zájmů, předsudků, zvýhodňování nebo ovládnání ze strany jiných osob nebo skupin.

§4 Veřejný zájem

Veřejný zájem v kodexu státního zaměstnance na Slovensku se týká prioritizace a ochrany zájmů občanů a státu při plnění pracovních povinností státními zaměstnanci. Tento paragraf je důležitý, protože zajišťuje, že veřejné prostředky, zdroje a rozhodnutí jsou využívány a prováděny tak, aby co nejvíce prospěly společnosti a jejím členům, a ne individuálním zájmům nebo skupinám.

§5 Důstojnost a respekt v mezilidských vztazích

Důstojnost a respekt v mezilidských vztazích v kodexu státního zaměstnance na Slovensku se týká profesionálního a etického chování státních zaměstnanců ve vztazích s kolegy, nadřízenými, podřízenými a veřejností. Tento paragraf je důležitý, protože zajišťuje příznivé pracovní prostředí a podporuje důvěru ve veřejné instituce a služby.

6.1.4 Shrnutí

Cílem kodexu je zajistit, že státní zaměstnanci jednají v souladu se zákony, předpisy a etickými normami a že poskytují veřejné služby efektivně, spravedlivě a v zájmu občanů a státu.

Kodex státního zaměstnance je důležitý z několika důvodů. Pomáhá udržet a posilovat důvěru ve veřejné instituce a služby, zlepšuje kvalitu a efektivitu veřejné správy a podporuje dobré pracovní prostředí mezi státními zaměstnanci. Jeho dodržování zajišťuje, že státní zaměstnanci plní své povinnosti s integritou, profesionalitou a odpovědností a že respektují základní práva a svobody občanů.

Kodex státního zaměstnance na Slovensku tak přispívá k udržení stabilního a prosperujícího demokratického systému. Pomáhá zajistit, že státní zaměstnanci jednají v souladu s hodnotami a zásadami, které jsou základem demokracie a právního státu, a že veřejná správa plní svou roli efektivně a v zájmu občanů.

6.2 “Civil service code” ve Velké Británii

Služební řád je součástí pracovních podmínek každého státního zaměstnance. Poprvé byl zaveden v roce 1996 a od té doby byl několikrát aktualizován.

Komise pro veřejnou službu má v souvislosti s kodexem veřejné služby dvě důležité úlohy. Komise projednává stížnosti státních zaměstnanců podané na základě kodexu. Komise rovněž spolupracuje s ministerstvy a pomáhá jim při prosazování kodexu.⁷⁰

Britský kodex úředníků je založen na čtyřech základních hodnotách: integrita, poctivost, objektivita a nestrannost. Kodex neklade takový důraz na nestrannost, veřejný zájem, důstojnost a respekt v mezilidských vztazích, transparentnost a odpovědnost. Například slovenský kodex poskytuje v této oblasti podrobnější a komplexnější soubor principů.

Důležitou vlastností britského kodexu je fakt, že se vztahuje na všechny úředníky pracující ve vládních odděleních a agenturách stejně jako nezávislých veřejných orgánech.

Jak již bylo zmíněno Věcí kodex úředníků není tak podrobný jako jiné kodexy v Evropě. Důvodů, proč tomu tak je, může být hned několik. Je třeba vzít v potaz kulturní a historické rozdíly nebo právní kontext. Právní a správní tradice Spojeného království se vyznačují větší mírou flexibility a neformálnosti ve srovnání s jinými zeměmi. V důsledku toho může být britský kodex úředníků záměrně méně podrobný, aby byl schopen lépe se přizpůsobit různým situacím a změnám v průběhu času. Britský Civil Service Code klade důraz na čtyři základní hodnoty – integritu, poctivost, objektivitu a nestrannost. Tyto hodnoty jsou považovány za základní principy, které by měly řídit chování úředníků ve všech situacích. Méně podrobný kodex může být záměrně navržen tak, aby podporoval úředníky, aby se sami řídili těmito hodnotami, aniž by byli svázáni přílišnými

---

⁷⁰ [online]. Dostupné z: <https://civilservicecommission.independent.gov.uk/code/>

podrobnostmi. Ve Spojeném království je právní systém založen na common law. V takovém systému hrají soudní rozhodnutí a precedenty klíčovou roli při vytváření a uplatňování právních pravidel. V kontextu chování a povinností úředníků ve Spojeném království to znamená, že mnoho otázek týkajících se jejich profesního jednání může být řešeno prostřednictvím soudních rozhodnutí a precedentů. Jak známo, v systému common law mohou soudy přizpůsobovat a vyvíjet právní pravidla podle potřeb a okolností konkrétních případů. To znamená, že v případě sporů nebo nejasností ohledně chování úředníků mohou soudy poskytnout další pokyny a vyjasnění týkající se správného postupu. Tyto soudní rozhodnutí a precedenty pak slouží jako doplňkové zdroje pravidel pro úředníky, které doplňují základní hodnoty a principy stanovené v Civil Service Code.

Tento přístup se liší od právních systémů založených na kontinentálním právu (civil law), které se vyznačují větší mírou kodifikace a detailních pravidel obsažených v zákonech a kodexech. V těchto systémech mohou být pravidla týkající se chování úředníků často stanovena výhradně v kodexech veřejných zaměstnanců, což může vést k jejich větší podrobnosti a rozsahu. Důsledkem toho, že britský právní systém se opírá o common law, není nutné, aby Civil Service Code obsahoval příliš mnoho podrobných pravidel. Místo toho mohou úředníci ve Spojeném království spoléhat na kombinaci základních hodnot a principů stanovených v kodexu, doplněných o soudní rozhodnutí a precedenty, které poskytují další pokyny a vyjasnění v průběhu času a v reakci na konkrétní situace.

Jak jsem již psal výše, britský kodex se zaměřuje na čtyři základní hodnoty. Ty si teď popíšeme.

a) *Integrita*

Povinnosti zaměstnance v rámci integrity:

- odpovědně plnit své povinnosti a závazky
- vždy jednat profesionálně a zasloužit si a udržet si důvěru všech, s nimiž se jedná odpovědně plnit své fiduciární povinnosti (tj. dbát na to, aby veřejné peníze a další zdroje byly využívány řádně a efektivně)
- jednat s veřejností a jejími záležitostmi spravedlivě, účinně, rychle, efektivně a citlivě, jak nejlépe to jde

- dodržování zákonů a dbání na výkon spravedlnosti⁷¹

Integrita tedy zahrnuje etické chování, důvěryhodnost a pevné mravní zásady. Ve veřejné správě je proto integrita zásadní, jelikož úředníci by měli jednat v souladu se zákony a etickými normami, aby si udrželi důvěru veřejnosti a zajistili spravedlivé a transparentní fungování vlády.

b) *Upřímnost*

- uvádět pravdivě fakta a relevantní otázky a co nejdříve opravit
- případné chyby
- používat zdroje pouze k povoleným veřejným účelům, pro které byly poskytnuty
- zákaz klamání nebo vědomého uvádění v omyl ministry, Parlament nebo jiné osoby
- nenechat se ovlivnit nevhodným tlakem jiných osob nebo vyhlídkou na osobní zisk

c) *Poctivost*

Znamená otevřenost, upřímnost a pravdivost v jednání a komunikaci. Úředníci by měli být poctiví při plnění svých povinností a vůči veřejnosti, aby si udrželi důvěru a zaručili, že informace a rozhodnutí jsou založeny na pravdivých a spolehlivých údajích. Úředníci by se nikdy neměli nechat ovlivnit tlakem ze strany jiné osoby.

d) *Objektivita*

- poskytovat informace a rady, včetně rad ministrům, na základě důkazů a přesně
- prezentovat možnosti a fakta
- rozhodovat o podstatě věci
- náležitě zohlednit odborné a profesionální poradenství
- neignorovat nepříjemné skutečnosti nebo relevantní úvahy při poskytování rad nebo rozhodování
- zákaz maření provádění politik po přijetí rozhodnutí odmítnutím přijetí opatření, která z těchto rozhodnutí vyplývají, nebo zdržení se jejich přijetí

---

⁷¹ [online]. Copyright © Crown copyright 2015 [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/civil-service-code/the-civil-service-code>

Objektivita vyžaduje, aby úředníci jednali na základě důkazů, nezávisle na osobních názorech nebo předsudcích. Ve veřejné správě je důležité, aby úředníci učinili rozhodnutí a poskytli rady založené na důkazech a nejlépe dostupných informacích, aby byla zajištěna spravedlivost a efektivita.

e) Nestrannost/politická nestrannost

- vykonávat své povinnosti způsobem, který je čestný, spravedlivý a rovný a odráží závazek státní správy k rovnosti a rozmanitosti
- sloužit vládě bez ohledu na její politické přesvědčení podle svých nejlepších schopností způsobem, který zachovává politickou nestrannost a je v souladu s požadavky tohoto kodexu, bez ohledu na to, jaké je vlastní politické přesvědčení
- jednat způsobem, který si zaslouží a udrží důvěru ministrů
- dodržovat veškerá omezení, která byla stanovena pro politickou činnost státních zaměstnanců

Veřejní úředníci rozhodují a jednají v nejlepším zájmu veřejnosti. Když úředníci jednají nestranně, mohou se zaměřit na to, co je pro společnost nejlepší, aniž by byli ovlivněni osobními nebo politickými zájmy. Důležitým smyslem nestrannosti je to, že si udržují důvěru občanů ve vládu a veřejné instituce. Pokud občané vnímají úředníky jako nestranné a spravedlivé, mají větší důvěru v rozhodnutí a politiky, které tyto instituce provádějí.

6.2.1 Sedm principů Nolanovy komise veřejného života

Tyto principy nejenže načrtávají vysněný ideál pracovníka, který vykonává své povinnosti v zájmu veřejného blaha, ale udávají také poměrně dobrý, uchopitelný koncept pro chování úředníků ve veřejné správě. Mnoho etických kodexů obsahuje právě tyto principy, popřípadě lehce upravené, ze kterých čerpá hodnoty a ideály, které se poté etické kodexy a organizační kultura snaží nastolit. Pravidla to nejsou nová; stejné ideály existovaly od nepaměti, jak je lidská společnost stará.⁷²

Nolan vyjmenovává těchto 7 principů:

---

⁷² CHAPMAN, Richard A., ed. *Etika ve veřejné službě pro nové tisíciletí*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-14-8.

“Nezištnost

Držitelé veřejného úřadu musejí rozhodovat výhradně ve veřejném zájmu. Nesmějí tak činit, aby získali finanční nebo jiné materiální výhody pro sebe, svoji rodinu nebo svoje přátele.

Integrita

Držitelé veřejného úřadu se nesmějí dostat pod finanční nebo jiný závazek jednotlivců nebo organizací, kteří by je mohli ovlivňovat při výkonu jejich úředních povinností.

Objektivita

Při výkonu veřejné činnosti, včetně jmenování, uzavírání smluv, doporučování jednotlivců k odměnám a dávkám, musejí rozhodovat podle zásluhy.

Odpovědnost

Držitelé veřejného úřadu jsou odpovědní za své rozhodování a činnosti veřejnosti a musejí se podrobit příslušné kontrole.

Otevřenost

Držitelé veřejného úřadu musí při svém rozhodování a veškeré činnosti být tak otevřeni, jak jen možno. Musejí zdůvodnit svoje rozhodnutí a omezit informace pouze tehdy, vyžaduje-li to širší veřejný zájem.

Čestnost

Držitelé veřejného úřadu jsou povinni deklarovat všechny soukromé zájmy vztahující se k jejich veřejným povinnostem a podniknout kroky k vyřešení konfliktů způsobem, který chrání veřejný zájem.

Vedení

Držitelé veřejného úřadu mají prosazovat a podporovat tyto principy pod vedením a vlastním příkazem.”

Těchto sedm zásad se ve veřejné správě ve Velké Británii vztahuje na každého, kdo pracuje jako veřejný činitel. Patří sem ti, kdo jsou zvoleni nebo jmenováni do veřejných funkcí na celostátní i místní úrovni, a všichni lidé

jmenování do práce ve státní správě, místní samosprávě, policii, soudech a probační službě, v mimorezortních veřejných orgánech a ve zdravotnictví, školství, sociálních službách a péči. Všichni veřejní činitelé jsou zároveň služebníky veřejnosti a správci veřejných zdrojů. Zásady se vztahují i na všechny pracovníky v jiných odvětvích, kteří poskytují veřejné služby.⁷³

6.3 Etické kodexy v USA

Jedním z prvních významných zákonů, který se zaměřil na etické zásady veřejných zaměstnanců, byl Hatch Act z roku 1939. Jedná se federální zákon přijatý v roce 1939, který omezuje některé politické aktivity federálních zaměstnanců a některých zaměstnanců státní správy, samosprávy a místní samosprávy, kteří pracují v souvislosti s programy financovanými z federálních zdrojů. Účelem zákona je zajistit, aby federální programy byly spravovány nestraničky, chránit federální zaměstnance před politickým nátlakem na pracovišti a zajistit, aby federální zaměstnanci byli povyšováni na základě zásluh, a nikoli na základě politické příslušnosti.⁷⁴

Ve druhé polovině 20. století byla přijata další legislativa, jako je Federal Ethics in Government Act (1978), který stanovil pravidla pro finanční prohlášení, omezení darů a zákaz zneužití informací. V reakci na skandál Watergate v 70. letech 20. století byl založen Office of Government Ethics (OGE) v roce 1978. OGE dohlíží na dodržování etických zásad ve federální vládě a poskytuje pokyny a výcvik pro zaměstnance. V průběhu let se etický kodex pro veřejné zaměstnance v USA nadále vyvíjel a rozšiřoval, aby reflektoval měnící se potřeby a výzvy spojené s řízením moderního státu, přičemž klíčové hodnoty a principy zůstaly zachovány.

Americký Úřad pro vládní etiku (U.S. Office of Government Ethics, OGE), zřízený zákonem o vládní etice z roku 1978, zajišťuje celkové vedení a dohled nad etickým programem výkonné moci, jehož cílem je předcházet střetům zájmů a řešit je. Posláním OGE je součástí samotných základů veřejné služby. První zásada ve čtrnácti obecných zásadách etického chování pro vládní úředníky

---

⁷³ [online]. Copyright © Crown copyright 1995 [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/the-7-principles-of-public-life/the-7-principles-of-public-life--2>

⁷⁴ Hatch Act Overview . Home [online]. Dostupné z: <https://osc.gov/Services/Pages/HatchAct.aspx>

a zaměstnanec zní: "Veřejná služba je veřejnou důvěrou, která vyžaduje, aby zaměstnanci kladli důraz na loajalitu k ústavě, zákonům a etickým nad soukromý prospěch."

V současnosti hraje Office of Government Ethics (OGE) stále klíčovou roli ve stanovování a dohledu nad etickými pravidly ve federální vládě. OGE navrhuje a provádí politiky, poskytuje výcvik a poradenství veřejným zaměstnancům a spolupracuje s dalšími vládními agenturami na zajištění dodržování etických zásad.

OGE vydalo tzv. 14 General Principles of Ethical Conduct (14 obecných zásad etického chování), které zní takto.

- Veřejná služba je veřejná důvěra, který vyžaduje, aby zaměstnanci respektovali loajalitu k ústavě, zákonům a etickým pravidlům před soukromým ziskem
- Zaměstnanci nesmějí mít finanční zájmy, které jsou v rozporu se svědomitým výkonem služby
- Zaměstnanci nesmí provádět finanční transakce s použitím neveřejných vládních informací ani umožnit použití těchto informací k prosazování jakýchkoli soukromých zájmů.
- Zaměstnanec nesmí, až na výjimky, požadovat nebo přijímat dary nebo jiné předměty peněžní hodnoty od osob nebo subjektů, které usilují o úřední jednání, obchodují s nimi nebo vykonávají činnosti regulované agenturou zaměstnanec nebo jejichž zájmy mohou být výkonem nebo neplněním povinností zaměstnanec podstatně ovlivněny
- Zaměstnanci vynakládají při plnění svých povinností poctivé úsilí
- Zaměstnanci nesmějí vědomě přijímat neoprávněné závazky nebo sliby jakéhokoli druhu, které by měly zavazovat vládu
- Zaměstnanci nesmějí využívat veřejnou funkci k soukromému prospěchu
- Zaměstnanci jednají nestranně a neupřednostňují žádnou soukromou organizaci nebo jednotlivce
- Zaměstnanci jsou povinni chránit a šetřit federální majetek a nepoužívat jej k jiným než povoleným činnostem

- Zaměstnanci nesmějí vykonávat externí zaměstnání nebo činnosti – včetně hledání nebo vyjednávání o zaměstnání – které jsou v rozporu se služebními povinnostmi a odpovědností
- Zaměstnanci jsou povinni oznámit nehospodárné nakládání s prostředky, podvody, zneužívání a korupci příslušným orgánům
- Zaměstnanci plní v dobré víře své občanské povinnosti, včetně všech finančních závazků, zejména těch, které ukládá zákon, jako jsou federální, státní nebo místní daně
- Zaměstnanci musí dodržovat všechny zákony a předpisy, které zajišťují rovné příležitosti pro všechny Američany bez ohledu na rasu, barvu pleti, náboženství, pohlaví, národnost, věk nebo zdravotní postižení
- Zaměstnanci se snaží vyvarovat jakéhokoli jednání, které by vzbuzovalo dojem, že porušují zákon nebo etické normy stanovené ve standardech etického chování. To, zda konkrétní okolnosti vytvářejí zdání, že došlo k porušení zákona nebo těchto norem, se posuzuje z pohledu oprávněné osoby znalé příslušných skutečností.

Veřejná služba je veřejná důvěra. Federální zaměstnanci musí vždy upřednostňovat loajalitu k vysokým etickým standardům před soukromým ziskem. Pochopení a dodržování etických pravidel je pro naplnění této důvěry zásadní. Vytiskněte a podepište potvrzení o absolvování a přineste si ho s sebou v první den nástupu do zaměstnání

6.4 Shrnutí rozdílů etických kodexů

Závěrem lze konstatovat, že etické kodexy veřejných zaměstnanců na Slovensku, ve Spojeném království a ve Spojených státech jsou ovlivněny jedinečným legislativním rámcem, demografickými faktory, principy veřejné služby a historickým kontextem každé zemi.

Ačkoli existují podobnosti v základních hodnotách a principech prosazovaných těmito etickými kodexy, jako je nestrannost, profesionalita a transparentnost, existují také významné rozdíly v tom, jak tyto hodnoty jsou vymáhány a interpretovány v různých regionech a úrovních vlády. Jako student je důležité rozpoznat, že vývoj a prosazování etických kodexů pro veřejné zaměstnance jsou ovlivněny jedinečnými okolnostmi každé země a měly by být posuzovány v rámci specifického kontextu.

7 Závěr

V závěru této diplomové práce, která se zabývá pojmem, významem a komparací etických kodexů ve veřejné správě na Slovensku, ve Velké Británii a v USA, jsme dospěli k několika klíčovým zjištěním. Tato práce přispěla k lepšímu porozumění rozdílů a podobností mezi etickými kodexy těchto zemí a jejich dopadu na fungování veřejné správy.

Z analýzy etických kodexů ve všech třech zemích vyplývá, že existují určité společné hodnoty a principy, které jsou považovány za základní stavební kameny veřejného sektoru. Mezi tyto hodnoty patří integrita, transparentnost, odpovědnost a profesionální služba veřejnosti. Přestože jsou tyto zásady obecně univerzální, každá země je interpretuje a uplatňuje na základě svého vlastního kulturního a institucionálního rámce.

Ve srovnání s Velkou Británií a USA se Slovensko zdá být v určitých aspektech méně zralé v oblasti etických kodexů. Významným faktorem je nedostatečná implementace a prosazování etických zásad. Avšak všechny tři země vykazují snahu o zlepšování veřejné správy a posilování důvěry veřejnosti prostřednictvím etických kodexů a jejich dodržování.

Navíc, výzkum ukázal, že existuje prostor pro výměnu osvědčených postupů a zkušeností mezi zkoumanými zeměmi. Například Slovensko by mohlo profitovat z britských a amerických zkušeností při vytváření efektivních mechanismů pro monitorování a prosazování etických kodexů. Na druhou stranu, Velká Británie a USA by se mohly inspirovat inovativními řešeními, které Slovensko přijímá v oblasti vymáhání a uplatňování etického kodexu.

Závěrem lze říci, že etické kodexy hrají zásadní roli ve veřejné správě a jejich účinnost závisí na míře, do jaké jsou prosazovány a kontrolovány. Tato diplomová práce přispěla k lepšímu porozumění této problematice a ukázala možnosti, jak zlepšit stávající etické normy a pravidla ve veřejné správě zkoumaných zemí. Zdůraznila také důležitost mezinárodní spolupráce a výměny zkušeností v oblasti etických kodexů, což by mohlo vést k vytvoření lepších a univerzálnějších principů a postupů.

Je důležité podotknout, že etické kodexy nejsou samospásné řešení a nezajišťují samy o sobě efektivní veřejnou správu. Je nutné je doplnit o další nástroje, jako jsou vzdělávání, školení a podpora etického chování ze strany vedoucích představitelů veřejné správy. Dále je třeba podporovat otevřenou

komunikaci, zvyšovat povědomí o etických otázkách a vytvářet kulturu, která podporuje odpovědnost a transparentnost ve veřejné správě.

Tato diplomová práce představuje pouze jeden krok v rozvoji a porozumění etických kodexů ve veřejné správě. Budoucí výzkum by se mohl zaměřit na zkoumání konkrétních případů, kde bylo dosaženo úspěšné implementace etických kodexů, a na identifikaci faktorů, které přispěly k jejich účinnosti. Také by bylo vhodné sledovat vývoj etických kodexů v jiných zemích a regionech a snažit se najít společné trendy a vzory.

V dnešní globalizované společnosti je etika ve veřejné správě klíčovou otázkou, která ovlivňuje důvěru občanů v instituce a spravedlivost rozhodování. Tato diplomová práce přispěla k prohloubení poznání v této oblasti a ukázala, že etické kodexy mohou sloužit jako důležitý nástroj pro zajištění transparentnosti, odpovědnosti a profesionálního chování ve veřejné správě.

Seznam literatury

Knižní zdroje

BARÁK, Vladimír a Vojtěch KREBS, ed. Sociální politika 2021: koronavirus jako impuls ke změnám : sborník vědeckých textů z mezinárodní konference Sociální politika 2021 = Social Politics 2021 : coronavirus as an impulse to change : anthology of contributions of the Social Politics 2021 International Conference. Praha: Národohospodářská fakulta VŠE v Praze, 2022. ISBN 978-80-245-2450-4.

BOHATÁ, Marie. Etika a integrita veřejné správy. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

ČERNÍN, Karel. Principy dobré správy. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-300-8

DOLISTA, Josef a Roman JEŽEK. Etika zaměstnance veřejné správy: vysokoškolská učebnice. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. ISBN 80-86708-20-9.

FERRELL, Linda, John, FRAEDRICH, 1991. Business Ethics. Boston, Houghton Mifflin Company. ISBN 978-1-111-82516-4.

KOŠIČIAROVÁ, S. Princípy dobrej verejnej správy a rada Európy. 2012. ISBN 9788080785192.

KOPECKÝ, Martin. Správní právo: obecná část. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-820-7.

NESVADBA, Petr. Policejní etika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-195-3.

PUTNOVÁ, Anna a Pavel SEKNIČKA. Etické řízení ve firmě: nástroje a metody : etický a sociální audit. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1621-3.

PRŮCHA, Petr. Základy správního práva: učební text pro bakalářské studium. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8517-6.

SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-564-4.

ŠRONĚK, Ivan. Etiketa a etika v podnikání. Praha: Management Press, 1995. ISBN 9788085603941.

SMITH, Michael L. a Vojtěch PROKEŠ. Regulace lobbingu v České republice: od myšlenky ke konceptu a implementaci. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2013. ISBN 978-80-7330-247-4.

ŠEBESTOVÁ, J a kol. Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru. 1. vyd. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2008, str. 166. ISBN 978-80-7248-460-7

Internetové zdroje

Holub, Š.: Přednášky z filosofické etiky [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné na: <https://www2.karlin.mff.cuni.cz/~holub/soubory/etika.pdf>

Jak vytvořit a uplatňovat etický kodex organizace | Práce a mzda. Hlavní strana | Práce a mzda [online]. Copyright © 2023 Wolters [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.praceamzda.cz/clanky/jak-vytvorit-uplatnovat-eticky-kodex-organizace>

<http://www.ethics.org/page/publications>

Markkula Center for Applied Ethics. Home - Santa Clara University [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.scu.edu/ethics/about-the-center/contact-us/>

[online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: https://www.cuzs.cz/userfiles/documents/Legislativa/Etický_kodex_uredniku_a_zamestnancu_verejne_spravy.pdf

Deník veřejné správy - Good governance – dobrá veřejná správa. Deník veřejné správy [online]. Copyright © 2023 [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6341679>

O Kanceláři veřejného ochránce práv | Ombudsman. Veřejný ochránce práv | Ombudsman [online]. Copyright © 2023 Kancelář veřejného ochránce práv [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/o-nas/>

Veřejný ochránce práv | Ombudsman [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/dokument/principy-dobre-spravy/principy-dobre-spravy.pdf>

Etický kodex – co nového přináší | Právní prostor. Právní prostor | Informační web nejen pro právníky [online]. Copyright © 1999 [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/nazory/glosa-stanislava-findejse/eticky-kodex-co-novehoprinasi>

Lobbying je legitimní demokratický nástroj, kterému v Česku chybí zákonná regulace - Transparency International. Mapujeme stav korupce v ČR a aktivně přispíváme k jejímu omezování [online]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/lobbying-je-legitimnidemokraticky-nastroj-kteremu-v-cesku-chybi-zakonna-regulace/>